Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, …ЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

№ 188 (16411) | 1983 оной августын 16, вторник | Сэн 3 мүнгэн.

АМЯАРЛАГДАН НИИДЭБЭ

НИИДЭЛГЫЕ ЗАЛАН ХҮТЭЛХЭ ТҮБ. 1983 оной августын 14-дэ Москвагай сагаар 18 час 4 минутада хамтын ниидэлгын программын дүүргэгдэhэнэй hүүлээр «Салют-7»— «Союз Т-9» гэжэ замбуулинай комплексhоо «Космос-1443» гэжэ онгосо амяарлагдаа. Космонавтнууд Владимир Ляхов ба Александр Александров онгосын амяарлагдаха үедэ хинажа байгаа.

1983 оной мартын 10-да «Космос-1443» гэжэ онгосо «Салют-7» гэжэ станцитай залгагдан холбогдоhон юм. Хамтын ниидэлгын үедэ бортовой түхеэрэлгэнүүд туршагдаhан байгаа. «Космос-1443-ын» двигателиин түхеэрэлгын туhаламжаар жолоодогдодог комплексын ниидэхэ зам нэгэнтэ бэшэ залан заhагдаhан байгаа. «Салют-7» станцида ба научна шэнжэлэлгэнүүд болон туршалгануудые үнгэргэлгэдэ хэрэгтэй 3 тонно шахуу элдэб ашаа «Космос-1443» онгосо замбуулинда абаашаhан юм.

Телеметрическэ мэдээсэлнүүдэй мэдээнүүдэй ёhоор, «Салют-7»— «Союз Т-9» гэжэ жолоодогдодог комплексын ба «Космос-1443» гэжэ онгосын бортовой түхеэрэлгэнүүд hаадгүй hайнаар хүдэлнэ.

(ТАСС).

КПСС-эй ЦК-гай ТОГТООЛ

…ТИЙНА ЭХИН, РАЙОННО, ГОРОДСКОЙ, ОКРУЖНОЙ, ОБЛАСТНОЙ БОЛОН ХИЗААРНУУДАЙ ОРГАНИЗАЦИНУУДТА ТООСООН БОЛОН hУНГАЛТА ҮНГЭРГЭХЭ ТУХАЙ

бэелүүлхэ талаар парторганизацинуудай болон тэдэнэй хүтэлбэрилхы органуудай ажал ябуулгын асуудалнуудые суглаанууд болон конференцинүүдэй гол анхаралда табиха.

Тоосоото-hунгалтын кампаниин үедэ промышленностьда, капитальна барилгада, хүдөө ажахыда, бусадшье hалбаринуудта, ажалша коллектив, район, город, область, хизаар, автономито республика бүхэндэ хэгдэhэн ажал хүдэлмэриин дүнгүүдые гүнзэгыгөөр, өөрыгөө шүүмжэлхыгөөр шэнжэлхэ, гол экономическа баримтануудай hайжаржа байhые тогтууритай болгохын түлөө саашанхи зорилгонуудаа тодорхойлон элирүүлхэ. Тиихэдээ табан жэлэй түсэбүүдэй дүүргэгдээгүй байжа боломоор участогуудта онсо анхарал хандуулха, бии болоhон дутагдал, үринүүдэй дүүргэлтые хангаха талаар тодорхой хэмжээнүүдые зохёохо.

Эгээн шухалань гэхэдэ, үйлэдбэри дээрэ ёhотой гурим тогтоохо, ажалай бүтээсые эрид дээшэлүүлхэ, салин хүлhэнтэй сасуулхада, тэрэнэй бүри хурданаар ургалтые хангаха, продукциин өөрынь сэнгые доошолуулха, шанарыень hайжаруулха, хэлсээнүүд болон захилнуудаар продукци дамжуулан үгэхэ түсэбөө дүүргэхэ гэhэн партиин захяа заабаринууд бодото байдалда хэр зэргэ дүүргэгдэжэ байнаб гэжэ тон тодорхойгоор, бодото байдалhаа уламжалан хаража үзэхэ шухала. Эрдэм болон техникын туйлалтануудые нэбтэрүүлхэ, материальна болон ажалай нөөсэнүүдые гамтайгаар ашаглаха, социалис мүрысөөнэй нүлөөлхы хүсые шангадхаха тухай анхарал оролдолго гаргаха. Үйлэдбэриин түсэб дүүргэлтэдэ, арадай хэрэглэмжын эд бараанай, ажаhуудалай хэрэглэмжэ хангалгын шанарые hайжаруулгада анхарал хандуулха. Дутагдалнуудай шалтагаануудые элишэлхэ, хэнэй гэмээр тэдэ бии болоноб гэжэ элирүүлхэ, тохёолдоhон байдалые hайжаруулха эрилтэ тодорхой хүнүүдтэ табиха.

3. Суглаанууд болон конференцинүүд дээрэ хүдөө ажахын үйлэдбэриин хүгжэлтын дабшасые түргэдхэхэ, тэрэниие улам түргэнөөр хүгжөөхэ, экономическа ашаг үрыень дээшэлүүлхэ асуудалнуудые тон наринаар хараха. Таряан ажалда эрдэм наукада үндэhэлhэн системэнүүдые, коллективнэ ажахын тоосооной подряд нэбтэрүүлхын, хүдөө нютагта социальна асуудалнуудые шиидхэхэ, ороохо таряа болон газар таряалангай, мал ажалай бусад продукци үйлэдбэрилхэ, гүрэндэ худалдаха асуудалнуудта анхаралаа хандуулха. Ерэхэ жэлдэ найдамтай хүдэлмэриин эрхэ байдал зохёохо хэрэгтэ агропромышленна комплексын хүдэлмэрилэгшэдэй хүсэ шадал элсүүлхэ шухала.

Предприятинуудай, организацинуудай, болон эмхи зургаануудай хүдөөгэй хамhабариин ажахынуудые, мүн хубиин хамhабариин ажахынуудые хүгжөөхэ тухай парти болон правительствын тогтоолнуудые дүүргэхэ талаар нютагай органуудай хүдэлмэридэ тоосоонууд болон hунгалтын үедэ эрилтэтэйгээр хандаха.

Хүтэлбэриин шэнэ органуудые—агропромышленна нэгэдэлнүүдые партийна талаар хүтэлбэриин дүй дүршэлые согсолхо, колхозууд болон совхозуудай хүтэлбэрилхы кадрнуудай, мэргэжэлтэдэй хүдэлмэриие хаража үзэхэдөө, тэдэнэй тогтууритайгаар, даалгагдаhан хэрэгтээ үндэр харюусалгатайгаар хүдэлхыень хангаха хэрэгтэй.

4. КПСС-эй ЦК-гай июниин (1983 он) Пленумэй эрилтэнүүдhээ үндэhэлэн, үзэл сурталай, хүмүүжүүлгын, пропагандистска хүдэлмэриие бүхы талаhаань шэнжэлхыгээр зүбшэхэ, тэрэниие хүгжэлтэ түгэс социализмые нарижуулан хүгжөөлгын үедэ партиин шиидхэжэ байгаа зорилгонуудай хэмжээндэ хүрэмөөр дээшэлүүлхэ. Энэ хүдэлмэриие бүхы партиин, коммунист бүхэнэй хэрэг гэжэ тоолохо, эмхидхэлэй-партийна ба социальна-экономическа ажал ябуулгатай нягта холбоотойгоор ябуулха. Ажалшадай үмэнэ хүтэлбэрилэгшэдэй үгэ хэлэхэнь заатагүй, үгэ хэрэг хоёрой нэгэдэл хангаха, ажалшадай табиhан шухала асуудалнуудые миин тайлбарилхагүй, зүгөөр элирүүлэгдэhэн дутагдалнуудые зайсуулхын, ороhон дурадхалнуудые бэелүүлхын тула тодорхой хэмжээнүүдые абалгада анхарал хандуулха.

Тоосоото-hунгалтын кампани политическэ гэгээрэлые hайжаруулха, олониитэдэ мэдээсэл тараадаг ба пропагандын хэрэгсэлнүүдэй аша үрые дээшэлүүлхэ, үзэл сурталай хүдэлмэриин бүхы участогуудые hайн бэлэдхэлтэй, болбосоронги кадрнуудаар бэхижүүлхэ хэрэгтэ аша туhатай байха ёhотой.

Суглаанууд болон конференцинүүд хүнүүдые, илангаяа залуушуулые, Эхэ орондоо дуратайгаар, интернациональна мэдэрэлтэйгээр хүмүүжүүлгэдэ хүсэтэ нүлөө үзүүлхэ, политическэ hэрижые дээшэлүүлгэдэ, партиин гадаадын политикын ленинскэ шэглэлые ойлгуулха хэрэгтэ туhалха юм. Буржуазна номнолой нүлөөтэй, манай ажабайдалда таарамжагүй үзэл бодол, абари зан нэбтэрүүлхэ hэдэлгэнүүдтэй, хулгай хэхэ, эдилгэ абаха, үгэхэ, архидаха болон бусад харша ябадалнуудтай тэмсэлые улам шангадхаха.

5. Суглаанууд болон конференцинүүд дээрэ эмхидхэлэй партийна хүдэлмэриин асуудалнуудые гүнзэгыгөөр шэнжэлэн зүбшэхэ.

Нютагай партийна комитедүүдэй политическэ хүтэлбэриин хэмжээе дээшэлүүлгэдэ, тэдэнэй хүдэлмэриин гурим ёhо ба онол аргануудые нарижуулха, хэмhээ үлүү үнгэргэгдэдэг суглаан хуралнуудай тоо үсөөрүүлхэ, саарhа шэдэлсээ болиюулха, имагтал партийна эхин бүлэгүүдтэ болон ажалша коллективүүдтэ эмхидхэлэй хүдэлмэри элсүүлхэ хэрэгтэ эгээ ехэ анхаралаа хандуулха. Кадрнуудые шэлэн олохо, хубаарилан табиха, хүмүүжүүлхэ, хиналта эрхилхэ, абтаhан шиидхэбэринүүдэйнгээ гүйсэдхэлгые шалгаха асуудалнууд шанга эрилтэтэйгээр, наринаар шэнжэлэгдэхэ ушартай. Совет, профсоюзай, комсомолой организацинуудта ажалладаг коммунистнуудта партиин политикые ябуулжа байhан тухайнь үндэр эрилтэ табигдаха ёhотой.

Суглаанууд болон конференцинүүд партийна, гүрэнэй ба ажалай журамые, хуули ёhо бэхижүүлгэдэ, ниитэ гүрэн түрын аша туhые сахин хамгаалхын түлөө хүдэлмэрилэгшэдэй харюусалга дээшэлүүлгэдэ, хүтэлбэрилхы зургаануудай болон партийна организацинуудай хүн зоной хэрэглэл, эрилтэнүүдтэ дүтэ болоходо туhалха зэргэтэй.

6. Тоосоон болон hунгалтын үедэ ажалша коллективүүдэй хүтэлбэрилхы хүсэн, политическэ гол үндэhэниинь болодог партийна эхин организацинуудай үүргые дээшэлүүлгэдэ, тэдэнэй хүдэлмэриин бүхы таланuудые гүнзэгыгөөр шэнжэлгэдэ тусхай анхарал хандуулха. Захиргаанай ажал ябуулгые хинаха эрхээ партийна организацинуудай хэрэглэхэ, үйлэдбэриин хэрэгтэ, хүн зониие хүмүүжүүлгэдэ, тэдэнэй ажаhуудалда партийна нүлөө шангадхаха, ажалша коллективүүд тухай хуулиие бодото байдалда бэелүүлхэ асуудалнуудые онсо гүнзэгыгөөр шэнжэлхэ хэрэгтэй. Министерствэнүүд болон албан зургаануудай коммунистнууд ажал хэрэгтээ ёhо тэдыгээр, албан хойрогоор хандалгада, өөрынгөө мэдэлдэ байhан эмхи зургаануудта хэмгүй олон саарhа захиралта эльгээдэг баримтануудта эбсэшэгүйгөөр хандаха ёhотой.

Партиин зэргэнүүдые бүридхэхэ, залуу коммунистнуудые үзэл сурталай-политическэ талаар хатуужуулгын хэмжээе дээшэлүүлхэ хэрэгые, партийна хүсэнүүдые илангаяа үйлэдбэриин шиидхэхы hалбаринуудта, мал ажалай фермэнүүдтэ, бригадануудта, гээгдэлдэ ороhон участогуудта зүбөөр хубаарилан табиха хүдэлмэриие тодорхойгоор ухашалан шэнжэлхэ.

Коммунистнуудай түрүү ябаха үүргые дээшэлүүлхэ талаар зорилгонуудые тодорхойлхо-доо, партиин гэшүүд болон кандидадуудай, илангаяа хүтэлбэрилэгшэдэй, зан заншалай жэшээгэй хүсые хараадаа дүүрэн абаха шухала, өөрынгөө жаяг заршамые хургы хухадгүй сахидаг байхые тэдэнэй тус бүхэндэ эрилтэ табиха. Партиин ёho гуримhаа, КПСС-эй Уставай эрилтэнүүдhээ хазагайрдаг зариманhаа шангаар асууха шухала.

7. Тоосоон болон hунгалтые үнгэргэхэдөө, партийна ажабайдалай ленинскэ ёho гуримые наринаар сахиха, демократизм болон залан шууд байдал ёhотоор баримталха хэрэг хангахые союзна республиканuудай компартинуудай ЦК-нуудта, партиин крайком болон обкомуудта даалгагдаба. hунгагдамал партийна органууд хадаа гүнзэгы удхатай, өөhэдыгөө шүүмжэлэнги, бүхы хүдэлмэрээ hайжаруулха талаар бодото дурадхалнуудтай элидхэлтэйгээр суглаан болон конференцидээ ерэхэ зэргэтэй. Тиихэдэ суглаан болон конференцинүүд хадаа бодото ажабайдалые, ушарhан шухала асуудалнуудые хамтааран бодомжотойгоор зүбшэн хэлсэлгын жэшээ харуулха, коммунистнуудта залан сэхэ харилсаанай эрилтэ табиха, дутагдалнуудай болон алдуугай түлөө эрид шууд асууха ёhотой.

Парти доторой демократиие саашадань хүгжөөхэ, коммунистнуудай зохёохы эдэбхиие, үүсхэл болон харюусалгые дээшэлүүлхэ гэхэшэлэн партиин ехэ арга нүхэсэлые хэрэглэхые Центральна Комитет бүхы парторганизацинуудые шэглүүлэн заабарилна. Уридшалан бэшэгдэhэн сценариин ёhоор, hонирхол татама бэшээр, залан сэхээр зүбшэхэ аргагүйгөөр суглаа үнгэргэхэ, суглаанда хабаадагшадай хэлэхэ үгые урид заhабарилан хараха, үүсхэл болон шүүмжэлэл хабшаха гэхэ мэтын баримтануудтай эбсэшэгүй байха.

Партийна дээдэ органуудай түлөөлэгшэд тоосоото hунгалтын кампанида, тэрэ тоодо бүхы эхин организацинуудта, эдэбхитэй хабаадалсаха ёhотой. Министерствэнүүдэй, албан зургаануудай, ажахын органуудай хүтэлбэрилэгшэдые суглаанууд, конференцинүүдэй хүдэлмэридэ хабаадуулха шухала гэжэ тоолоно.

8. hунгагдамал партийна эдэбхитэдые бүридүүлхэ, политическэ үндэр мэдэрэлтэй, ажал хэрэг hайн мэдэхэ, үүсхэлшэ, эмхидхэхы бэлиг шадабаритай, зан заншалай үндэр шэнжэ шанартай, шэнэ юумэндэ hонирхууша, партийна олониитэтэй, ажалшадтай нягта холбоотой коммунистнуудые хүтэлбэридэ дэбжүүлхэ хэрэгтэ тон харюусалгатайгаар хандаха шухала. Парткомуудта, партбюро болон нютагуудтахи партийна комитедүүдтэ түрүү хүдэлмэришэд, колхозниигууд, арадай ажахын мэргэжэлтэд, ниитын эмхинүүдэй хүтэлбэрилэгшэд, эхэнэрнүүд hунгагдаха ёhотой. Партийна комитедүүдэй, организацинуудай хүтэлбэридэ эхэнэрнүүдые бүри үргэнөөр дэбжүүлхэ, hунгагдамал партийна органуудта, тэрэ тоодо тэдэнэй хүтэлбэрилэгшэдэй дунда, партийна организацинуудай бүридэлдэ ородог үндэhэ яhатаниие тааруугаар дэбжүүлхэ хэрэгтэй. Партийна органуудай бүридэлдэ саашадаа дэбжүүлэгдэмээр кадрнуудтай байха, хүдэлмэрилэгшэдые кооптациин гуримаар hунгалгаhаа зайсаха.

Коммунистнуудай hанамжа, тэдэнэй дурадхал болон ажаглалтанууд абтаhан шиидхэбэринүүд соо хараадаа абтаха ёhотой байhые эрхэ байдал эрилтэ табина. Тэдэнэр зохихо партийна болон ажахын органуудта, министерствэнүүдтэ, албан зургаануудта хүргэгдэхэ зэргэтэй. Абтаhан шиидхэбэринүүдые, ажаглалтануудые, дурадхалнуудые бэелүүлхэ талаар хаа хаанагүй хэмжээ ябуулгануудые зохеожо, хүсэндэнь хүргэхэ, тэдэнэй хэр дүүргэгдэжэ байhан тухай партийна эдэбхитэдтэ, бүхы коммунистнуудта ходо мэдээсэжэ байха, hунгагдамал шэнэ эдэбхитэдтэй партийна эхин организацинуудай секретарьнартай бодото хүдэлмэри эмхидхэн ябуулха.

9. Энэ тогтоолые хүтэлбэри болгон сэрэгэй частьнуудай, эмхи зургаануудай парторганизацинуудай тоосоото hунгалтын суглаануудта, соединенинүүдтэ, сэрэгэй hуралсалай эмхи зургаануудта, нэгэдэлнүүдтэ, округуудта, сэрэгэй бүлэгүүдтэ, флодууд дээрэ болохо партийна конференцинүүдтэ бэлдэхыень, тэдэниие үнгэргэхыень Совет Армиин ба Сэрэгэй-Далайн Флодой Главна политическэ управленидэ даалгагдаба.

10. Суглаанууд болон конференцинүүд тушаа үргэнөөр мэдээсэхэ, тэдэнэй хүдэлмэриие түбэй болон нютагуудтахи хэблэлдэ, телевидени болон радиогоор харуулжа байха хэрэг хангаха.

…С-эй БУРЯАДАЙ ОБКОМДО

…гай МАЙН (1982 он) ПЛЕНУМЭЙ ШИИДХЭБЭРИНҮҮДЫЕ …ЛХЭ ТАЛААР УЛААН-ҮДЫН РАЙОНОЙ «ИСКРА» …ПРАВЛЕНИИН ЯБУУЛЖА БАЙhАН ХҮДЭЛМЭРИ ТУХАЙ

…шэмын доошолуулагдаhан дээрэhээ. Үнгэрэгшэ табан жэлэй хоёр жэлэйхидэ орходоо, гүрэндэ hү худалдалга 13 процент доошолоо.

Колхоздо газар таряалан эрхилхэ талаар зональна системэ муугаар нэбтэрүүлэгдэнэ. Тиимэhээ тэдэнэр гүрэндэ овощ худалдаха түсэбөө дүүргэжэ шаданагүй.

Үйлэдбэреэ муугаар эрхилhэндээ, ажалдаа ээзэн бусаар хандаhандаа, экономическа хүдэлмэриие доогуур хэмжээндэ ябуулhандаа энэ колхоз жэл бүри гарза хохидолдо ороно.

Мүнөө ажахы дотор үбhэ тэжээл бэлэдхэхэ хүдэлмэри ехээл хангалтагүйгөөр ябуулагдана. Олохон колхозниигууд энэ харюусалгатай кампанида хамhалсанагүй.

Колхозниигуудайнгаа хамhабариин ажахые хүгжөөхэ хэрэгтэ колхозой правлени тодорхой хэмжээнүүдые абанагүй. Эндэхи олохон хүнүүд үнеэ, гахай болон шубуудые баридаггүй зандаа байhаар.

Энэ нютагта хүнэй байха гэрнүүд багаар баригдана. Гэр байра барилгада хүн зоной мүнгэн зөөри хэрэглэгдэнэгүй.

Колхозой правлениин түрүүлэгшэ нүхэр Трифонов ажахынгаа хүтэлбэрилгые нилээд hуладхаа, колхоз доторхи байдалаа шүүмжэлхыгээр хаража, тодорхой тобшолол хэнэгүй, ажахын асуудалнуудые шиидхэхэ үедэ жэжэ арсалдааhаа мэргэжэлтэдтээ найданагүй, тушаалта нюурнуудые олоор hэлгүүлнэ. Мүн хүтэлбэрилхы коллективэйнгээ дунда эбтэй эетэй байдал байгуулнагүй. Харюусалгыень, үүргыень үйлэдбэри дээрээ дээшэлүүлнэгүй, мүн өөрөөшье бүхы хүсөөрөө оролдожо ажалланагүй.

КПСС-эй обкомой бюро ажал хүдэлмэридөө гаргаhан алдуунуудайнь түлөө «Искра» колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Трифоновтэ сэхэ заагаа. Энэ жэлдэ ажахын үйлэдбэриие, финансово байдалые hайжаруулха талаар дары хэмжээ абахыень колхозой правлениие уялгалhан байна. Илангаяа үбhэ тэжээл бэлэдхэлгын, таряа хуряалгын үеые эмхитэй hайнаар үнгэргэхэ, мал болон таряан ажалай продуктнуудые үйлэдбэрилхэ ба гүрэндэ худалдаха даабаринуудые заатагүй бэелүүлхэ хэрэгтэ колхозниигуудые олоор хабаадуулха шухала.

Таряан ажалда зональна системэ үргэнөөр нэбтэрүүлэгдэхэ, ороохото-бобово, хара таряа, намарай таряа, рапс, донник, хартаабха тарилга үргэдхэгдэхэ, мал ажал эрхилэлгэдэ бата найдамтай тэжээлэй бааза байгуулагдаха ёhотой.

Адууhа мал үсхэбэрилгэдэ бии байгаа дутуу дундануудые усадхагдахаар, малай гарзалалгые эрид хорообоор уялгалагдаа. Илангаяа hү hаалиин мал үсхэбэрилгэ саашадаа hайжаруулагдаха болоно.

Колхозой правлени, партком колхозниигуудайнгаа, хүн зонойнгоо дунда ойлгуулламжын хүдэлмэриие үргэнөөр ябуулхаар, ажалай журам шангадхахаар, мэргэжэлтэдэй харюусалгые дээшэлүүлхээр уялгалагдаа.

Нүхэр Трифоновэй дутуу дундануудаа усадхаха талаар найдуулгыень анхаралдаа абан, энэ жэлэй малай үбэлжэлгые амжалтатайгаар үнгэргэхэ зорилгоор үбhэ тэжээл ехээр бэлэдхэхэ хэрэгтэ бүхы колхозниигуудые хабаадуулхаар мүн лэ уялгалhан байна.

Малаа hайн тэжээлээр хангая!

Халуун уhатай Вышкын аршаанhаа баруулжаа Эрхүү мүрэнэй эрье зубшаад, Саянай совхозой Октябриин Революциин орденто луговод Дандын Лопсонович Эрдынеевэй сабшалан нэмжынэ. Эндэхи сабшалангуудые суута луговод энэл жэлдэ даажа абаhан юм. Энээнhээ урда жэлнүүдтэ тэрэ ондоо участогууд дээрэ хүдэлхэдөө, оролдохын ашаар гектар бүриhөө 26—28 центнер үбhэ хуряадаг байhан. Харин мүнөө жэлдэ совхозой дирекци болон партком тэрэнэй даалгагдаhан хэрэгтээ үнэн сэхээр хандадаг коммунист hэн туладань ургаса багатай эндэхи сабшалангуудые найдаhан байгаа.

Дандын Лопсонович эртэ хабарhаа энэ участогаа бүлүүр станцяар уhалжа эхилhэй юм. Тиигэжэ гектар бүхэндэнь 700—800 кубометр уhа лаб шэнгээhэн байха. Бүхыдөө 270 гектар газарые уhалха гээшэ бэлэн хэрэг бэшэ hааб даа. Тэрээндэ залуу хүбүүд М. Д. Таханов болон В. Ж. Ламинов гэгшэд саг үргэлжэ туhалжа байгаа. Суута луговодой бригадынхид хамтын подрядай гуримаар хүдэлжэ эхилэнхэй. Тиимэhээ бригадынь гэшүүд булта оролдосотой бэрхээр хүдэлhэн юм.

— Энэ участогые намартаа эртүүр даажа абаhан байгаа hаа, бүхэли үбэлдөө наг шэбхэ ехээр гаргажа, хүрыhэндэнь шэнгээхэ байгааб, — гэжэ Дандын Лопсонович хөөрэнэ. — Ганса уhалhанай ашаар үбhэ ехээр хуряахагүйш. Мүнөө жэлдэ энэ участок дээрэhээ 3700 центнер үбhэ суглуулха уялгатайб. Энэ уялгаяа дүүргэхэ бээзб гэжэ hананаб. Теэд үшөө ехэ үбhэ абаха арга бии байгаа, —гээд hанаагайнгаа дутуушаг байhые тэмдэглэнэ.

Нүхэр Эрдынеевэй звенодо мүнөө 18 хүн хүдэлнэ. Олонхинь залуушуул. Звено ниитын малда тэжээл бэлэдхэжэ, абаhан социалис уялгаяа гүйсэд бэелүүлжэ шадахаар трактор, машинаар болон бусад зэр зэмсэгээр hайнаар хангагданхай юм. Тиимэhээ ажал хэрэгынь амжалтатай ябана гэжэ тэмдэглэлтэй.

hүүлэй үдэрнүүдтэ совхозой мэдээжэ хартаабхашан, Ленинэй орденто коммунист Лопсон-Нима Дамбиевич Гыргенов өөрынгөө плантациие харууhалжа дүүргэhээр, нүхэртөө үбhэ хуряалга дээрэнь туhалхаяа ерэнхэй. Тэрэ трактораар үбhэ сабшана. Орденто коммунистнууд залуу хүбүүдтэ hургаал заабари үгэн, хүмүүжүүлгын эрхим жэшээ харуулан ажаллана. Тиимэhээ совхозой парткомой дурадхалаар эндэ партийно-комсомолой бүлэг байгуулагдаа юм.

— Манай комсомолшууд үбhэ хуряалга дээрэ ехэ бэрхээр хүдэлжэ байна, — гэжэ комсорг Бадма Ошоров хөөрэнэ. —Юрэдөө хэниинишье муу хүдэлнэ гэхын аргагүй. Бултал hайн. Жэшээлхэдэ, Баир, Михаил Тахановтан трактораар үдэртэ 8 гектарай оронд 10 гектар сабшана. Харин Демид Ошоров, Доржо Матуев, Василий Ламинов гэгшэд хажуураар сабшахадаа, хэниешье урдаа оруулхагүй байна. Намтай суугтаа Гомбо Хальчаев, Дугаржап Парьянов гэгшэд үбhэ бэрхээр сомоно. Юрэдөө барандаа жэгдэ hайнаар, эбтэй эетэйгээр хүдэлнэбди.

Саянай совхозой түб буусада орденто луговодой звеногой хүндэдэ Улаан туг үргэгдөөд, холоhоо намилзан харагдана. Зүгөөр энэ тугай тэдэнэй хүндэдэ үргэгдэhэниинь баhал ушартай юм. Юуб гэхэдэ, тэдэнэр түрүүшээр В. Д. Даргуевай звенодо илагдажа, хоёрдохи hуури эзэлhэн байгаа. Тиихэлээрээ хороо бусалжа, хамаг хүсэеэ эршэдүүлээд, удаадахи арбан хоногой дүнгөөр эрхимлэжэ шадаа бшуу. Эрдынеевэйхид сэлмэг үдэрнүүдэй үсөөхэн байгаашье hаань, тон зүбөөр, үндэр бүтээсэтэйгээр тэдэниие хэрэглэжэ, 1200 центнер үбhэ hүриллжэ үрдиhэн байна. Август hарын түрүүшын арбан хоногтошье тэдэнэр түрүү hууриия алдахагүйгөөр зоригжонхой.

ОРДЕНТО НҮХЭРЭЙ АЖАЛ ХЭРЭГ

В. ТУЛАЕВ, манай корр.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Д. Л. Эрдынеевэй звено. 2. Ээлжээтэ hүри. 3. Луговод Д. Л. Эрдынеев.

Авторай фото.

СИЛОС ДАРАЛГА ҮРГЭЛЖЭЛhӨӨР

Үбhэ тэжээл бэлэдхэжэ эхилhэнhээ хойшо нэгэ hара тухай үнгэрбэ. Энэ хугасаа соо «Восход» колхозой гэшүүд яhала хүдэлмэри хэhэн байна. Тусхайлбал, үсэгэлдэрэй байдалаар 476 тонно силос даргдаа. Мүнөөдэр гурбадахи траншейдэ шэмэтэ тэжээл нөөсэлэгдэжэ эхилбэ. Эндэ механизаторнууд Н. И. Русин, А. М. Покацкий гэгшэд халаан соогоо 100 центнер набша намаа хуряана. Жолоошод И. М. Калашников, И. Г. Русин, Ф. К. Петров, Е. Е. Покацкий болон бусад hайнаар ажаллана.

Тус ажахыда силос дараха хүдэлмэри үргэлжэлhөөр.

Н. ДАМБАЕВ.
Улаан-Үдын район.

ҮДЭРТЭ—10 ТОННО

Сэлэнгын районой Шасарганын совхоздо витаминтай ногооной гурил гаргадаг агрегат жэл бүри hайнаар хүдэлгэгдэдэгөөрөө нилээд суутай болонхой. Мүнөө энэ агрегадые Владимир Антонович Павлов хүтэлбэрилнэ. Тэрэнэйударидалга доро үдэртэ 10 тонно энэ сэнтэй тэжээл нөөсэлэгдэжэ байна.

Агрегадай hаадгүйгөөр хүдэлгэгдэхэ хэрэгтэ механизаторнууд Петр Аркадьевич Рыбин, Шарип Файзулович Бахтияров гэгшэд нилээд габьяатай. Эдэнэр ургаhан бүхы ногоогоо hогооборишье үлөөнгүйгөөр хуряажа абахые оролдоно.

«АВМ» агрегадта хүдэлдэг Анатолий Дерябин, Геннадий Гребенщиков болон бусад яhала амжалтатай.

Манай корр.

КПСС-эй ЦК-гай ИЮНИИН (1983 он) ПЛЕНУМЭЙ

ШИИДХЭБЭРИНҮҮДЫЕ БЭЕЛҮҮЛХЫН ТҮЛӨӨ

ХУРСА ҮГӨӨР

Үргэн ниитын дунда политическэ-хүмүүжүүлгын хүдэлмэриие саашадань бэелүүлхэ, хүгжэлтэ түгэс социализмын эрилтын ёһоор, тэрэниие шэнэ, бүри үндэр хэмжээндэ гаргажа, КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые гүйсэд һайнаар, аша үрэ ехэтэйгээр бэелүүлхэ зорилгонууд табигдана.

Хүгжэлтэ түгэс социализмые саашадань хүгжөөхэ үедэ партиин шиидхэжэ байһан ехэшье, орёошье зорилгонуудтай манай бүхы үзэл суртлай, хүмүүжүүлгын, ойлгууламжын хүдэлмэриие тааралдуулан, улам дээшэнь гаргаха зэргэтэй гэжэ, партиин Центральна Комитедэй июниин (1983 он) Пленум дээрэ үгэ хэлэхэдээ, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Ю. В. Андропов тэмдэглээ.

КПСС-эй ЦК-гай Пленумэй шиидхэбэри дотор үгтэһэн захяа заабаринуудые республикын партийна организацинууд бэелүүлжэ, политическэ ойлгууламжын бүхы хүдэлмэриин удхые, түхэл маягые, онол аргые һайжаруулхын тула али болохо хэмжээ абана. Энээнэй шухала үрэ дүнгүүдэй нэгэн ниитэ-ойлгууламжын хүдэлмэриин үзэл суртлай болон теоретическэ хэмжээе дээшэлүүлгэ болоно. Тиигэжэ энэ шухала хүдэлмэридэ хүтэлбэрилхы болон инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд, үйлэдбэриин түрүүшүүл хабаадуулагдана.

Республикын партийна организацинууд 16 мянган агитаторнуудые нэгэдүүлһэн агитационно 2 мянга гаран коллективүүдые байгуулба. Партийна комитедүүдэй дэргэдэ 9 мянга шахуу политическэ информаторнууд хүдэлнэ. Тэдэнэр КПСС-эй XXVI съездын материалнуудые, КПСС-эй ЦК-гай, Совет правительствын тогтоолнуудые олон түмэнэй дунда ойлгуулан һэбтэрүүлжэ, уласхоорондын байдал шэнжэлэн харуулна. Тиихэдэ коллективүүдэй бэелүүлхэ тодорхой зорилгонуудые, социалис мүрысөөнэй ябаса болон үрэ дүнгүүдые зүбшэн хэлсэнэд.

Жэшээлхэдэ, Улаан-Үдын авиационно заводто бригада болон участогуудта хүдэлдэг коммунистнууд болон комсомолшууд агитаторай уялга дүүргэнэ. Малшадай ажаһуудаг газарнуудта ниитэ-ойлгууламжын хүдэлмэри ябуулхын тула үшөө нэгэ агитационно коллектив эмхидхэгдээ. Заводой партийна комитет цехүүдэй, таһагуудай агитационно коллективүүдэй хүтэлбэрилэгшэдые һара бүри суглуулжа, ойлгууламжын хүдэлмэриие хайшаагаар ябуулхаб, мүнөө үедэ ямар шухала асуудал табигдаад байнаб, энэ талаар юу хэхэб гэжэ хөөрэжэ, заажа үгэдэг юм. Тиихэдэ хэһэн хүдэлмэриинь тоосоо шагнадаг байна. Гурба һарадаа нэгэ дахин заводой бүхы агитаторнуудай семинар зарлагдажа, ойлгууламжын хүдэлмэриин теориин болон онол аргын асуудалнуудаар лекцинүүд уншагдажа, заводой хүтэлбэрилэгшэд түсэбтэ даабари болон социалис уялгануудай хэр зэргэ дүүргэгдэжэ байһан тухай мэдээсэнэ.

Энээнэй ашаар агитаторнууд өөһэдынгөө уялгада ехэ хаамжатай, харюусалгатайгаар хандажа, хүдэлмэришэдые коммунис ёһоор хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ горитойгоор нүлөөлнэ. Тиигэжэ хүдэлмэришэдэй ажалай болон ниитын эдэбхи үүсхэлые бадаруулжа, түсэбтэ даалгабаринуудаа, социалис уялгануудаа амжалтатайгаар дүүргэхэдэнь туһална. Заводой бүхы хүдэлмэришэдэй нэгэ жэгдээр хүдэлхэ хэрэгтэ агитаторнууд өөһэдынгөө хубитые яһала оруулна.

Тиихэдэ Улаан-Үдын нарин сэмбын комбинадта, Байгал-Амарай түмэр замай Буряадай участогай барилгашадай дунда, Хориин, Кабанскын, Мухар-Шэбэрэй районуудай ажахынуудта ниитэ-ойлгууламжын хүдэлмэри эдэбхитэйгээр ябуулагдана.

Хориин районой Анаагай совхозой партийна комитедэй дэргэдэ байгуулагдаһан агитационно бүлэг 30 хүнһөө бүридэнэ. Тэдэнэй 18-ниинь үйлэдбэри дээрэ хүдэлнэ. Бусад агитаторнуудта түс тустань 18 гэр бүлэ даалгагданхай. Совхоз дотор агитаторнуудай хэдэг хөөрэлдөөн политическэ-хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин таһаршагүй нэгэ хуби болоо гэжэ тэмдэглэе. Һара бүри агитаторнуудтай семинар үнгэргэгдэжэ, совхозой хүтэлбэрилэгшэд болон мэргэжэлтэд ажахын хүдэлмэриин ябаса тухай элидхэжэ, ямар асуудалда анхаралаа хандуулхаб гэжэ захяа заабаринуудые үгэдэг юм. Мүн агитаторнууд совхозой хүдэлмэришэдэй һанамжа дурадхалнуудые хүтэлбэрилэгшэдтэ мэдээсэдэг, дуулгадаг байна. Агитаторнуудай оролдолгоор, партийна комитедэй, совхозой хүтэлбэрилэгшэдэй саг үргэлжын дэмжэлгээр хүдэлмэришэдэй дунда ойлгууламжын эдэбхитэй хүдэлмэри ябуулагдана. Тиигэжэ эндэхи хүн зон хилын саанахи, орон доторхи үйлэ хэрэгүүдые, шэнэ һонинуудые һайн мэдэдэг, ходо зүбшэн хэлсэжэ, хөөрэлдэжэ байдаг заншалтай. Тиимэһээ ажахын зорилгонууд урагшатайгаар шиидхэгдэнэ, бэелүүлэгдэнэ гээшэ.

Гэбэшье хаа хаанагүй партийна организацинууд үзэл суртлай болон ниитэ-политическэ хүдэлмэридэ саг үргэлжэ нэгэ жэгдэ анхарал хандуулжа шаданагүй. Зарим газарта ойлгууламжын маяг хүдэлмэридэ хайша хэрэгээр хандадаг ушар дайралдаһаар. Энээн дээрэһээ агитационно зарим бүлэгүүдэй гэшүүд һанаһанда хүрэмэ үүсхэл эрмэлзэлгүйгөөр хүдэлдэг байна. Тиимэһээ ажахынуудай хүдэлмэришэдэй дунда үзэл суртлай-хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин юрэнхы хэмжээн һуладана.

Тодорхойлбол, Хурамхаанай совхоздо, Хяагтын районой «Пограничный», Сэлэнгын районой «Бестужевский» совхозуудта, «Главбурятстройн» нүүдэл оньһожоруулагдамал 145-дахи колоннодо, нүүдэл оньһожоруулагдамал 136-дахи колоннодо, «Улан-Удэтрансстрой» трестын барилга-хабсаралгын 397-дохи поездо, барилга-хабсаралгын 182-дохи поездо ниитэ-ойлгууламжын хүдэлмэри ямаршье гуримгүйгөөр, ажахын тодорхой зорилгонуудтай холбоогүйгөөр ябуулагдана. Зарим газарта агитаторнуудые хаанашье баталдаггүй байхаһаа гадна, ямар аргаар, хайшан гэжэ ойлгууламжын хүдэлмэри ябуулхаб, ямар юумэндэ гол анхарал хандуулхаб гэжэ заажа, хэлэжэ үгэдэггүй байна. Мүн агитаторнууд хэһэн ажал тухайгаа тоосодоггүй. Энээн дээрэһээ ажалшадай дунда эрхилэгдэдэг политическэ-хүмүүжүүлгын хүдэлмэри бүхыдөө хангалтагүй байна.

Ниитэ-ойлгууламжын хүдэлмэриие эмхидхэхэ хэрэгтэ улаан булангууд ехэ үүргэ дүүргэдэг юм. Энэ шухала хэрэгтэ хүсэл оролдолгоёо зорюулдаг, ходо анхаралаа табижа байдаг газарта улаан булангууд ажалшадай дунда ябуулагдадаг үзэл суртлай-хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин түбынь болонхой.

Хориин районой совхозуудай һаалиин фермэнүүд болон тарянай стануудта дээрэ хаа хаанагүй улаан булангууд таарамжатай зохид, һайн байшангууд соо эмхидхэгдэһэн байдаг. Эдэнь уран гоёор шэмэглэгдэжэ, харуулан ойлгуулха зүйлнүүд ажалшадай бэелүүлжэ байһан үдэр бүриинь зорилгонуудтай таарадуулан холбогдоно. Улаан булангуудта ниитэ-ойлгууламжын хүдэлмэри тодорхой шэглэлтэйгээр, хүсэл эрмэлзэлтэйгээр ябуулагдана. Партиин райком ойлгууламжын энэ шухала һалбарида саг үргэлжэ анхаралаа табидаг юм. Байд гээд лэ улаан булангуудые гоёор шэмэглэхэ, һайнаар эмхидхэхэ талаар харалга-конкурснууд үнгэргэгдэнэ.

Кабанскын, Хойто-Байгалай, Мухар-Шэбэрэй районуудта ниитэ-ойлгууламжын хүдэлмэриин шухала һалбари болохо улаан булангуудта саг үргэлжэ анхарал хандуулагдана.

Энэ талаар Баргажанай, Хурамхаанай, Яруунын районуудай ажахынуудта, Улаан-Үдын түмэр замай отделенидэ хүсэд һаналаа табинагүй. Улаан булангуудынь һулаар, һанаһанда хүрэхэгүйгөөр шэмэглэгдэһэн байна. Эндэ хүмүүжүүлгын эршэмтэй хүдэлмэри ябуулагданагүй. Жэшээлхэдэ, түмэр замай Онохой, Ганзурин, Саянта, Загастай гэжэ станцинуудта улаан булангууд үни сагай хүдэлнэгүй гэжэ тэмдэглэе.

Политическэ ойлгууламжын хүдэлмэри һайжаруулжа, агитаторнуудай бэлиг шадабариень дээшэлүүлхэ гээшэ партийна организацинуудай эгээл эхин зорилго болохо ёһотой. Мүнөө ниитэ-ойлгууламжын хүдэлмэриие тодорхой эмхи гуримтайгаар эрхилжэ, бүри дээдэ хэмжээндэ гаргаха гэһэн шанга эрилтэ табигдана.

Ажалшадай эрдэм мэдэсын ехэ боложо, соёл болбосоролойнь дээшэлхэ бүри, ниитэ мэдээсэлэй хэрэглэлэй улам үргэдэхэ бүри ойлгууламжын хүдэлмэриин үүргэ һуларжа, саашадаа хэрэггүй болохо, удха шанараа алдаха гэһэн буруу һанал бодол зарим газарта тараһан байдаг. Энэ буруу ойлгосые түргэн усадхажа, ойлгууламжын хүдэлмэриин бүхы баян арга боломжые үргэнөөр хэрэглэхэ, үргэн ниитэ хүн зонтой ходо, саг үргэлжэ уулзаха, хөөрэлдэхэ гээшэ яаха аргагүй шухала болоно. Тиигэжэ хүн зоной ухаан бодолой хүгжэн һалбаралгада политическэ талаар хурса һоноороо нүлөөлхэ, эдэбхи үүсхэлыень бадаруулха хэрэгтэй.

Мүнөөшье, ондоо ямаршье сагта хүн зонтой уулзажа, хөөрэлдэжэ, ойлгууламжын хүдэлмэри ябуулхаһаа хүсэтэй юумэ байхагүй. Тэрэниие юугээршье андалдажа, һэлгэжэ болохогүй гэжэ В. И. Ленин бэшэһэн байдаг.

КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй болон ВЦСПС-эй ажалай социалис журам бэхижүүлхэ тухай тогтоол агуу багша Ленинэй энэ һанал бодолые хурса хурдаар хүгжөөн үргэлжэлүүлһэн документ болоно. Энээн дотор иигэжэ уншанабди. «Зарим ажахын хүтэлбэрилэгшэд, партийна болон профсоюзай организацинууд ажалай журамай һула байдалтай эбсэнхэй, эзэн буса ябадалай баримтануудые нюудаг, үйлэдбэри дээрэ гурим һайжаруулха талаар тэдэнһээ дулдыдадаг хэмжээнүүдые абадаггүй байха юм».

Мүнөө үе сагай эрхэ байдалда ойлгууламжын хүдэлмэри аргагүй шухала удха шанартай. Энээн дээрэһээ предприятинуудта, организаци, колхоз, совхозуудта, мүн хүн зоной ажаһуудаг газарнуудта агитационно коллективүүдэй хүдэлмэридэ бии байһан дутуу дунданууды түргэн усадхажа, тэрэниие тодорхойгоор, нэгэ үг зорилготойгоор, эршэмтэй һайнаар эмхидхэхэ талаар бодото хэмжээ абаха, саг дары бэелүүлхэ хэрэгтэй. Тиимэһээ агитационно коллективүүдэй бүридэлые дахин хаража үзэхэ, энэ хүдэлмэридэ коммунистнуудые, түрүү хүдэлмэришэдые, колхозникуудые, мэргэжэлтэдые элсүүлжэ, партийна комитедүүдэй, партийна организацинуудай бюрогой заседанинууд дээрэ агитаторнуудые, мүн агитационно коллективүүдэй хүтэлбэрилэгшэдые баталха шухала.

Үйлэдбэриин коллективүүдтэ болон хүн зоной ажаһуудаг газарнуудта агитаторнуудые хубаажа, хүдэлмэриинь тодорхойлхо хэрэгтэй. Мүнөө боложо байһан политическэ үйлэ хэрэгүүдые, өөрынгөө коллективэй ээлжээтэ зорилгонуудые хүн зондо үдэр бүри ойлгуулжа, социалис мүрысөөнэй ябаса, тэрэнэй үрэ дүнгүүд тухай мэдээсэжэ, үйлэдбэриин түрүүшүүл болон тэдэнэй хүдэлмэриин онол аргануд тухай агитаторнууд хөөрэжэ үгэхэ болоно. Тиихэдэ ажалай журам болон ниитын ёһо гурим эбдэгшэдтэй эбсэшэгүй үргэн ниитэ хүн зоной һанал бодолые тэдэнэр бүрилдүүлэн хүмүүжүүлхэ ёһотой.

Агитаторнуудай һуралсалай методическа тодорхой гурим зохёожо, предприятинуудай, организацинуудай болон ажахынуудай байдалтай тэдэниие танилсуулан мэдээсэхэ шухала. Мүн хэһэн хүдэлмэриень бүридэлдэ абажа, тэрээн тухайгаа тоосохо арга нүхэсэл олгохо.

Ойлгууламжын аман хүдэлмэри хадаа олониитэдэ партийна нүлөө үзүүлхэ талаар найдамтай хэрэгсэл болонхой. Хүн зонтой уулзажа, этигэл найдабари ехэтэйгээр хөөрэлдэхэ, КПСС-эй XXVI съездын табиһан зорилгонуудые бэелүүлхэ талаар тэдэнэй ажалай болон политическэ эдэбхи үүсхэлые бадаруулан хүгжөөхэ хүсэ ехэтэ арга боломжые үргэнөөр хэрэглэхэ хэрэгтэй.

М. ЖАРКОВ.
КПСС-эй обкомой инструктор.

АЖАЛАЙ ЖУРАМ ШАНГАДХАХА

ГҮН УДХАТАЙ ТОГТООЛ

Улаан-Үдын Ленинэй ордента локомотив-вагон заһабарилгын заводой электромашинна цехэй токарь-үрэмдэгшэ Владимир Александрович Косиковой манай корреспондентдэ үгэһэн харюу уншагшадай анхарал¸да дурадханабди.

Асуудал: — Владимир Александрович, Та КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй болон ВЦСПС-эй ажалай социалис журам бэхижүүлхэ тухай тогтоолтой танилсаа ёһотойт.

Харюу: — Энэ тогтоол эгээл яһа саг соогоо абтаа. Бидэ хүдэлмэришэд энээниие үнинэй хүлеэнхэйбди. Партиин Центральна Комитедэй ноябриин (1982 он) Пленумһээ хойшо манай завод дотор, тэрэ тоодо манай цех болон участогта ажалай журам бэхижүүлхэ, үйлэдбэриин ашаг үрэ, хүдэлмэриин шанар дээшэлүүлхэ талаар нилээд ехэ юумэн хэгдээ. Ойлгууламжын болон хүмүүжүүлгын хүдэлмэри улам хурсаар ябуулагдана. Илангаяа ЦК-гай июниин (1983 он) Пленумэй шиидхэбэринүүд, нүхэр Ю. В. Андроповой хэлэһэн үгэ үзэл суртлай болон ниитэ-политическэ хүдэлмэриин шанарые һайжаруулхада аргагүй ехээр нүлөөлөөд байна.

Асуудал: — Ажалай социалис журам бэхижүүлхэ талаар танай участогта ямар хэмжээн абтанаб?

Харюу: — Манай механобүридхэлгын цехтэ энэ талаар нилээд ехэ юумэн хэгдээ. Мүнөө Александр Иванович Милованов, Виктор Николаевич Кузьмичев гэгшэдэй хүтэлбэрилдэг хоёр бригада хүдэлнэ. Эдэнэр ажалда хабаадалгын коэффициентээр ажаллана. Виктор Николаевичын бригада шэнэ жэлдэ эмхидхэгдэбэшье, энэ онол аргын ехэ аша туһатай байһые гэршэлэн харуулба. Хэрбээ урдань өөрынгөө даабарита ажал хэжэ дүүргэһэн хүн халаанайнгаа дүүрэтэр юушье хэнгүй, эндэ тэндэ миил ябадаг һаа, мүнөө бригадынгаа түлөө оролдоно. Дүтэрхы мэргэжэл шудална. Тиигэжэ бэе бэеэ һэлгэжэ байгаад, түсэб болон даалгабаряа һайнаар дүүргэхын тула тэмсэнэ. Хүдэлмэриин сагай үедэ архидажа, ажалдаа гарангүй байдаг хүн үгы шахуу болоо. Мүн хүдэлмэришэн бүхэнэй мэргэжэл шадабари дээшэлнэ. Иимэ онол аргаар хүдэлдэг бригадануудые байгуулха гээшэ ажалай социалис журам бэхижүүлхэдэ ашатай туһатай гэжэ эдэ бригадануудай дүй дүршэл эли тодоор харуулна. Минии һанахада, мүнөө абтаһан тогтоол, ажалда хабаадалгын коэффициентээр хүдэлдэг бригадануудые эмхидхэн байгуулха хүдэлмэри түргэдхэхэ байха.

Асуудал: — Та, Владимир Александрович, ажалай журам бэхижүүлхэ хэрэгтэ хабаадалсадаг гүт?

Харюу: — Энэ минии сэдьхэлэй һудаһые дайрама асуудал. Сэхыень хэлэхэдэ, заводой бии болоһон сагһаа хойшо хүдэлдэг үнинэй хүдэлмэришэдтэй хамта энэ талаар яһала оролдолго гаргадаг гээшэбди. Хоёрдохёор, өөрөө коммунист хүн хадаа холоһоо хаража байха аргамнигүй. Үшөө цехэй партийна организациин бюрогой гэшүүн байһан тула ажалай журам һайжаруулха, залуу үетэниие хүмүүжүүлэн һургаха хэрэгтэ хабаадалсаха уялгамни болоно.

Тодорхойлон хэлэбэл, зарим журам эбдэгшэдтэй гансаарантайнь хөөрэлдэхэдэ туһа багатай байхадань, хүндэтэй, үнинэй 7—8 хүдэлмэришэд суглараад шүүмжэлдэг гээшэбди. Олоной урда гаража, улайха, сайхада тиимэшье аятай хэрэг бэшэ ааб даа. Би нэрэ алдарынь хэлэхэгүйб. Хүдэлмэридөө гаралаггүй, архидажа ябадаг нэгэ хүдэлмэришэниие һайсахан мушхаад абаа һэмди. Архиһаа бэеэ арагалуулха талаар тэмдэгтэ орожо, өөрөө өөрыгөө заһа гэжэ хэлүүлһэнэй һүүлээр, энэ нүхэрнай захяаемнай хүү дүүргээ. Мүнөө хахад жэл үлүүтэй ямаршье зэмэгүйгөөр хүдэлжэ байна.

Тиихэдэ хоёр халаанай һэлгэлдэхэ үедэ нүхэдэй сүүд зарлагдадаг болонхой. Эндэ 40—50 хүдэлмэришэд суглардаг. Иимэ сүүд ажалһаа гээгдэдэг, зайгуултадаг, архидадаг хүнүүдтэ шангахан хэһээлтэ болодог гээшэ.

Асуудал: — Владимир Александрович, шэнэ тогтоолой удха, гол нүлөө ямар гэжэ һананат.

Харюу: — Шэн габьяата ажалай түлөө материальна болон моральна урмашуулгые үргэнөөр хэрэглэхэ зуураа, ажалай болон үйлэдбэриин журамые эбдэгшэдтэй эбсэхэ баримтануудые эрид шууд усадхаха ёһотой. Энэ зорилгоор олониитэдэ нүлөөлмөөр хэмжээнүүдые, хүсэндөө байһан хуулинуудай эрилтэнүүдые ашаг үрэтэйгөөр хэрэглэхэ ёһотой. Ажалай журам эбдэлгэ хадаа СССР-эй Конституцяар тогтоогдоһон аша үрэтэйгөөр ажаллаха гэһэн уялгаяа дүүргэлгэһээ хулжаһан ябадал болоно гэжэ тоологдохо ёһотой гээд энэ тогтоол дотор хэлэгдэнэ. Минии һанахада эдэ үгэнүүд бидэ хүдэлмэришэдэй һанал бодолые тон эли тодоор гэршэлнэ. Тиимэһээ тогтоолой энэ заабариие, мүн бусад тобшололнуудые бодото хэрэг дээрэнь эрид шууд бэелүүлхэ гээшэ аргагүй шухала гэжэ хэлэхэ байнаб. Миин уряа шэнгеэр зүбшэн хэлсээд, ойлгууламжын хүдэлмэри бага сага ябуулаад орхибол ямаршье аша үрэ үгэхэгүй.

Ажалай журам бэхижүүлхэ талаар хүдэлмэришэдэй зүгһөө гараһан үүсхэл эрмэлзэлые хүтэлбэрилэгшэд дэмжэжэ, хүтэлбэрилэгшэдэй зүгһөө абтаһан хэмжээ ябуулгануудые, хүн бүхэн дэмжэн бэелүүлээ һаа, нилээд ехэ юумэ хэхэ, бүтээхэ, ажалай журам һайжаруулха байнабди. Энээнэй ашаар үйлэдбэриин ашаг үрэ эрид дээшэлхэ болоно. Тиихэдэ гаргаһан продукциин шанар һайжаруулха хүдэлмэри улам хүсэ шадалаа абажа байна.

Тогтоолой үшөө нэгэ шухала нүлөө ехэтэй талань — ажалай бүтээсэ дээшэлүүлгэ болоно. Хүн бүхэн ямаршье һамшалтагүйгөөр, үнэн сэхээр хэһэн ажалдаа хандабал, халаан соогоо нилээд ехэ юумэ хэхэ болоно.

Бидэнэр хүдэлмэришэд партийна, профсоюзай, комсомолой организацинуудтай, ажахын органуудтай хамта ажалай социалис журам бэхижүүлхэ талаар бүхы хүсэ шадалаа элсүүлэн хүдэлхэбди гэжэ найдуулха байнаб.

Д-Д. ГАРМАЕВ
бэшэжэ абаба.

Клава Антонова Хяагтын арһанай заводто дүрбэдэхи жэлээ стерилизациин цехтэ хүдэлмэришэнөөр ажаллана. Энэ хугасаада өөрыгөө гансал һайн талаһаа харуулаа. Үйлэдбэридэ шалгархаһаа гадна предприятиин ниитын ажабайдалда хабаадаһанай ашаар комсомолой организациин эгээл эрхим гэшүүдэй нэгэн гэжэ тоологдодог болонхой.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Клава Антонова.
А. ШОЙЖОЛОВОЙ фото.

Мүрысөөнэй
ТҮРҮҮ ЗЭРГЭДЭ

АЖАЛША СОЛОЁО АЛДАРШУУЛҺАН

...Корнаковтоной гэр бүлын 1970 оной намар Кемеровскэ областьһоо нүүжэ ерэхэдэнь, совхозой хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд удааншье хэлсэнгүйгөөр Ангырска һү һаалиин фермэдэ хүдэлхыень дурадхаһан байгаа. Тиихэдэ Людмила Викторовна Валерий Михайлович нүхэртэеэ ондоо олон юумэ бодонгүй, заахашье, маргангүй, хүнүүдэй хэжэл ябаһан ажал ха юм гэжэ досоогоо бодоһоор тэрэ хүдэлмэриие хэхэ гэжэ шиидээ һэн.

Энэ сагһаа хойшо Людмила Викторовна хоёрдохи нютагынь болоһон Ангырска һү һаалиин фермэдэ арбан гурбадахи жэлээ һаалишанаар хүдэлнэ. Түрүүшын үедэ тэрэ дүршэлтэй малшадтай зэргэлээд хүдэлэлсэхэ дуратай бэлэй. Юуб гэхэдэ, аха захатанһаа һургаалай үгэ, заабари заншал дуулажа ябахадань, залуу һаалишанда ямар һайн байгша һэм. Тиигэжэ Люда симментал үүлтэрэй үнеэд, гунжадые хайшан гэжэ адуулха, эдеэлүүлхэб, яажа, хэдыдэ эмэ малые ороондо оруулхада тугал олоор абахаб, эдэ нарай нялха малаа хайшан гээд түлжүүлхэб гэжэ һайн мэдэхэ болоо, ажалай дүршэл шадабариие шудалаа.

Людмила Викторовна һаалишанаар ажаллажа эхилһэн түрүүшынгээ жэлые бүхы наһандаашье мартахагүй. Юуб гэхэдэ, үнгэрэгшэ зунайнь айхабтар халуун байжа, бүхы ногоон шарлажа шатаһан байгаа. Эндэһээ ган гасуур боложо, мүртэй үргаса абтаагүй һэн. Үбэлжэлгэдэ фермын үнеэд үбһэ тэжээлээр ехэл муугаар хангагдаһан байгаа. Тиигээшье бэлшээринь хагда ногоогоор түлюуршаг һааб даа. Иимэ хүшэр хүндэ байдалые дабажа гарахын тула фермынхид хүсэ шадалаа гамнангүй хүдэлөө. Нуурай, гол горхоной эрьеын ожорһо, хулһа сабшажа, минеральна зүйлнүүдээр шанаржуулаад малдаа эдюулээ. Иигэжэ бултанайнгаа хүсөөр оролдоһондоо гаргаша багатайгаар үбэлжэлгэеэ түгэсхэһэн байна. Һүүлдэнь зунай эхеэр хура бороон орожо, ногооншье гаража, фермын һаалишад һү һааха уялгануудаа дүүргэжэ шадаа бэлэй. Тиихэдэ Люда ажалайнгаа түрүүшын шалгалта амжалтатай бариһан байна. Тэрэ жэлдэ һү һааха даабаряа дүүргэжэ шадаашьегүй һаа, ажалайнгаа жолоое шангаар бариха замда гараад ябаа ха юм.

Энэ сагһаа хойшо һаалишанай ажалайнгаа дүнгөөр баярлаха, омогорхохошье, заримдаа голхорхошье ушарнууд али олон дайралдаа ааб даа. Залуу малша эхэнэр мэргэжэл шадабаряа, ажалайнгаа үрэ дүнгүүдые жэл бүри багаханааршье һаань, дээшэлүүлхые оролдоо. Һүүлэй жэлнүүдтэ Л. В. Корнаковагай нэрэ совхозой, районой болон республикын түрүүшүүлэй зэргэдэ хододоо нэрлэгдэдэг болонхой.

Иимэ намтартай хүнэй ажалай, ажабайдалай илалтануудые хараад үзэхэдэ, энэ эхэнэр ехэл зоболонгүйгөөр һанаһандаа хүрөө, һарбайһанаа абаа гэжэ бодохоор байдаг. Үнэн дээрэ тиимэшье бэшэл даа. Мүнөө энэ һаалишанай хөөрэжэ һуухыень харахадаа, тэрэнэй һалхинда үлеэлгээд һааритажа ябаһан хүдэр хара гарнуудынь олон юумэ хэлэнэ гэжэ һанахаар байгаа бэлэй.

— Мал ажалда хүдэлхэдэ угаа хүндэхэн гээшэ. Хайшан гэхэбши даа. Өөһэдымнай шэлэһэн хүдэлмэри ха юм. Мүнөө хайшан гэжэ, яажа хүдэлдэгөө хөөрэхэдэ бэлэн байна. Харин өөрөө ажалаа эрхилжэ ябахадашни тиимэшье бэлэн бэшээр үзэгдэхэ. Үдэр бүхэндэ хэдэг хүдэлмэреэ тоолоһоо байха гүб даа. Тиимэ үлүү, нюуса арга намда байхагүй. Амжалта түйлахын тула даалгагдаһан ажалдаа эзэн ёһоор хандаха хэрэгтэй ха юм,— гэжэ нүхэр Корнакова хэлээ һэн.

Анхан залуу ябахадаа Люда һаалишан болохоб гэжэ бодомжолдогшьегүй ябаа. Тэрэнэй гэртэхин хүдөө ажахыда хабаагүй ажалтай **зон байһан** юм. Тиигэбшье тэрэ һургуулияа дүүргэһээр элдэбын ажалда хүдэлһэн байна. Тиигэжэ ябатараа Валерий Михайловичтай хуби заяагаа холбожо, жаргалтай бүлын эхи табяа. Эгээл энэ үедэ өөрынгөө сэдьхэлдэ тааруу ажал олохо, өөрынгөө олоһон мүнгөөр гэр бүлэдөө туһалха гэжэ бодоод, нүхэртэеэ удаан зүбшэһэнэй һүүлдэ Буряад нютаг нүүжэ ерэһэн байна. Мүнөө энэ айлайхи арбан ухи хүүгэдые хүл дээрэнь гаргажа, баян тэниглэн ажаһууна. Ехэ хоёр хүбүүдынь, басаганиинь училищэдэ, техникумүүдтэ һурана. Харин бэшэниинь нютагайнгаа дунда һургуулида һурана, багануудынь гэртээ эжы, абатаяа хамта байна.

Эхэ-Геройн ажабайдал тиимэ хүнгэн бэшэ, хэлэхэдэ бэлэн. Теэд дуратай ажал, гэр бүлын элүүр энхэ, амгалан ажабайдал — эдэ бүгэдэ эхэнэр хүнэй ёһотойл жаргал ха юм даа.

Һаяхан би Улаан-Үдэдэ энэ һаалишантай уулзажа хөөрэлдөө бэлэйб. Тэрэ удаахан бодомжолжо, даамгайгаар, үгэ бүхэнөө тоб байса хэлэдэг эхэнэр байшоо. Ёһотойл ажалша хүн өөрынгөө нэрэ хүндые, хэһэн ажалайнгаа сэнгые һайн мэдэдэг гэжэ хэлсэдэгынь дэмы бэшэ. Тэрэ ямаршье мэргэжэлтэнһээ дутуугүй бүхы фермынгээ ажал хэрэгые тоб байса хөөрэжэ үгөө һэн.

Арбан нэгэдэхи табан жэлэй хоёрдохи жэлэй дүнгөөр Людмила Викторовна район соогоо бултанһаа ехэ һү һаагаа гэхэ гү, али үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 4021 килограмм һү абаа. Энэ жэлэй үнгэрһэн долоон һарада даалгагдаһан бүлэг үнеэдһээ бүхыдөө 412 центнер һү һаагаад, үнеэн бүриһөө 1580 килограмм һү абажа, «Зырянский» совхоз соогоо мүрысөөндэ эрхимлэжэ ябана. Тэрэ зориһондоо заатагүй хүрэдэг, ходол урагшаа тэгүүлжэ ябадаг хүн хадаа энэ үндэр дүн түйлана бшуу.

Түрүү һаалишанай хүдэлдэг фермэ комсомол-залуушуулай коллектив гэжэ нэрлэгдэдэг. Тэрэ өөрөө һурган-хүмүүжүүлэгшэ юм. Һүүлэй жэлнүүдтэ Людмила Викторовнагай һургаһан залуушуул ехэл олон, эдэнэр өөһэдөө түрүүшүүлэй зэргэдэ гаранхай. Жэшээлхэдэ, залуу һаалишад районно Соведэй депутат Вера Ивановна Корнакова, КПСС-эй гэшүүндэ кандидат Тамара Николаевна Элоян гэгшэд ажал хэрэгээрээ ажахы болон район дотороо суурханхай. Эдэнэрэй түйлаһан амжалтада Людмила Корнаковагай оруулһан хубита нилээд ехэ.

Ангырска һү һаалиин фермынхид эбтэй еэтэй, ажалша бэрхэ коллектив гэжэ үнинэй мэдээжэ болонхой. Эдэнэр энэ жэлэй малай үбэлжэлгын үедэ һү ехээр абаһандаа район соогоо социалис мүрысөөндэ түрүү һуури эзэлээ. Жэшээлхэдэ, түс коллектив үбэлэй найман һарын туршада үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 1200 килограмм һү һаагаа. Харин түрүү һаалишан өөрынгөө ажалай дүнгые 1300 килограммда хүргэһэн байха юм.

— Манай фермын малшад Хориин районой мал ажалай хүдэлмэрилэгшэдэй республика дотороо гаргаһан һайшаалта үүсхэлые халуунаар дэмжээд, зунай бэлшээриин үсые зүбөөр хэрэглэн, үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 1000 килограммһаа бага бэшэ һү һааахаар хараална. Би өөрөө үнсэн бүриһөө 1800 килограмм һү һааха уялгатайб, — гэжэ Л. В. Корнакова урдахи зорилгоёо хэлээ һэн.

Һүүлэй хэдэн жэлдэ хододоо ган гасуур байжа, үбһэ тэжээлэй дуталдахада, эндэхи малшадта бэрхэтэйхэн байдал тохёолдоно. Тэжээлэй балансаар асарагдаһан бүдүүн тэжээлээ хэршэжэ буйлуулаад, үнеэдтээ бүрдүүг болгожо эдюулхэдэ ашаг үрэтэй байдаг гээшэ. Эгээл иигэжэ тэдэнэр малдаа буйлуулһан тэжээл үгэдэг гуримтай юм. Үбэлжэлгын үедэ тэжээл буйлуулдаг цехээ һаадгүйгөөр хүдэлгэжэ, үнеэдтээ һолоомо хэршэжэ, халуун уһанай уурадла дэбтээгээд, талха тарянай зүйлтэй, һүүлдэнь «саратовска заквааскатай» холижо эдюулхэдэ, эдэнэй ашаг шэмэнь хараа байса нэмэдэг байна.

— Үбһэ тэжээлэй элбэг һаань, малшадта һураггүй хүнгэн байха бэлэй. Үнеэдтээ элдэб янзын тэжээл эдюулхэдэ, ашаг үрээ харюулдаг ха юм. — гэжэ Людмила Викторовна хэлэнэ.

Түрүү малшанай эгээл мартагдашагүй, бүхы наһанайнь ябадалда нүлөөлһэн ехэ ушар гэхэдэ, тэрэ 1977 ондо коммунис партиин гэшүүндэ абтаа һэн. Энэ үндэр найдабариие харюулхын тула тэрэ бүришье шангаар хүдэлжэ эхилһэн байна. Түрүү һаалишан мүнөөшье болотор район соогоо эрхим нэрэ зэргэеэ алдангүй ажаллаһан зандаа. Жэлһээ жэлдэ абаһан социалис уялгануудаа үлүүлэн лэ дүүргэдэг юм.

Ажалай Алдар Солын гурбадахи шатын орденоор шагнуулхадаа, тэрэ хэды ехээр баярлаа, баясаа гээшэ һэм. Энэньшье өөрынь удхатай ааб даа. Гүрэн түрын үгэһэн энэ хайра тэрэнэй үндэр харюусалгыень бүри дээшэлүүлһэн, алдар солыень улам үргэһэн шагнал болоно ха юм. Энэ хадаа Людмила Викторовнагай шэн габьяата ажалые, хамтын хэрэгтэ угаа оролдосотойгоор хабаададагыень харуулһан сэгнэлтэ бшуу.

Һаалишанай ажалай хэды хүндэшье, сүлөөтэй са-

...ДТАЯА НЯГТА ...ӨӨТОЙГООР...»

...Жигжитовтэ «Буряадай АССР-эй арадай ...» гэhэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгогдобо. Энэ ...амдуулан, манай корреспондент Артем ...н зохёолшотой уулзажа хөөрэлдэhэн бай-... уншагшадайнгаа hонорто дурадханабди.

...ил Ильич,
...а эхин ту-
...у тухай хөө-
...ндо Хурам-
...Тазы гэжэ
...ажаллажа
...эдэ болоhон
...ха түрүү-
...бшээ hэм.
...м эхин энэл
...огби.
...ай шадарай
...анаа ямар
...?
...не бэшэжэ
...тээ хэдэн
...уудые бэ-
...бэшье то-
...аа нэгэ гү.
...хүнүүдэй
...дума роман
...тухай бодом-
Роман бэшэ-
...т мэдээжэ
В. Тендря-
...аа hэн. Энэ
...бэлүүлхэ хэ-

рэгтэмни нютагайхидни, сүг ажаhууhан танилнуудни ехэ туhалаа. Зохёол соохи олон үйлэдэгшэ нюурнууд сэхэ ажабайдалhаа абтаhан гээшэ.

Асуудал: «Далай шадарай дайда» гэжэ романай тон тодо образуудай нэгэн Цэцэг болоно. Тэрэтнай бодото хүнэй дүрэ зураг болоно гү, али hанагдаhан гү?

Харюу: Үшөө революциин урда тээ иимэ ушар болоhон юм гэхэ: ехэл ядуу hуудал байдалтай нэгэ айл түрэhэн басагаяа тэрэ сагайнгаа эрхэ байдалаар худалдаха баатай болоhон байгаа...

Энэ бодото баримтые үндэhэлжэ бэшээб. Бэшэ талаараа дурсагдагша образ суглуулбари, сасуулбариин зүйлнүүдhээ бүридэнхэй гээшэ.

Асуудал: Эхэнэрнүүдэй абари зан, түхэл маяг зохёолдотнай ехэ hайнаар дэлгэн харуулагдаал...

Харюу: Тиимэшье байжа болоо. Тиимэл hаа hайн гээшэ. Теэд эхэнэр зомнай бултадаал hайн hайхан улад гээшэл даа. Жэшээ, баримта холуур бэдэрээдшье яахаб. Мантай хүршэ хоёр эхэнэрэй хани нүхэд Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнhаа бусаагүй юм. Теэд тэдэнэр хүлеэhээр зандаа, нүхэднай дайнда унаа гэжэ мүнөө болотор этигэнэгүй гээшэл даа. Тэдэ хоёрой нэгэн Варвара Куприяновна үбгэнэйнгөө гэртэхинээр удаан байгаа. Үбгэниинь ахатаяа дайнда ошоод баатарлигаар наhа бараа. Энээн тухай дуулахадаа, эхэнь хүндэ үбшэндэ дайрагдаа бэлэй. Тиихэдэнь Варвара Куприяновна бэринь наhа бараhан нүхэрэйнгөө эхые удаан саг соо харууhалжа, байгаа бшуу.

Асуудал: Мүнөө үедэ ямар зохёолнууд дээрэ ажалланат?

Харюу: Сүхэ-Баатар тухай роман дүүргэжэ байнаб. Монголой арадай революциин hая болоод, хүгжэжэ байха үедэ, бага наhандаа Хяагтын Адагта үдэhэн хүм. Тиимэhээ тэрэ үеын революционно үйлэ хэрэгүүд тухай яhала дууhаhан, мүн Сүхэ-Баатарые таниха мэдэхэ олон хүнүүдтэй холбоо барисаатай хүм. Сүхэ-Баатарай үзэл бодолой хүгжэлтэдэ Хяагта нютагhаа гараhан доктор Цыбиктаров ехэ нүлөө үзүүлhэн байха юм. Тэрэ Улаан-Баатарта ажаhуужа ажаллаhан байгаа. Тэрэ үень зохёол дотор дэлгэгдэн харуулагдаха байна.

Асуудал: Зохёохы ямар түсэбүүдтэй байнат?

Харюу: Түрэhэн, үдэhэн түрэл нютагаараа hаяхан ябажа ерээб. Нютагайхидни түрэhэн газар дайда тухайгаа тэрэнэй түүхэ тухай бэшыш гэжэ ехэ захяа үгөө hэн. Минии нагаса революциин үедэ тагнуулай албанда ябаhан юм. Тиихэдээ сагаантанай эзэлээд байhан газарта нэгэтэ ороходоо, нютагай улад зондо танигдаhан байгаа. Сагаантан тэрэниие бариха зорилготойгоор хойноhоонь намнаа hааб даа. Үнэтэй сэнтэй мэдээ абажа ябаhан тула дайсадай гарта орохогүй гэжэ нагасамни нэгэ эрмэг хяра дээрэhээ морёороо hүрэжэ бууhан байгаа. Сагаантан тэрэниие хосорhондо тоолоод, саашалhан юм гэдэг. Уданшьегүй тэрэ улаантанай харуулаар олдобошье, эрмэг хяраhаа унаhан шархаhаа боложо залуугаар наhа бараhан байгаа. Энэ хадаа шэнэ зохёолойни гол удха болохо ёhотой.

Асуудал: Михаил Ильич, тaнай бүлэдэ үшөө зохёол бэшэлгээр hонирходог, бэшэдэгшье туршадаг хүн бии гү?

Харюу: Мүнөөдөө хоёр хүбүүдни бэшэнэ гээшэ ха. Баунтын районой Таксимо hууринай барилгын эхилхэhээ ажаллажа байдаг Евгений болон Кодарска тоннелиин барилгада хүдэлмэрилжэ байhан Михаил хоёр болоно. «Комсомолец Забайкалья» газетэдэ Михаилай материалнууд толилогдоно. Харин Евгений хэдэн рассказуудые бэшэнхэй. Тэрэнэй бэшэhэн зүйлнүүд саашадаа hонирхомоор байжа болохо. Харин 16 аhатай нар тухайгаа хэлэхэнь мүнөө эртэ байна.

Корреспондент: hайн даа, Михаил Ильич, Танда элүүр энхые, зохёохы ажалдатнай ехэ амжалтануудые хүсэнэбди!

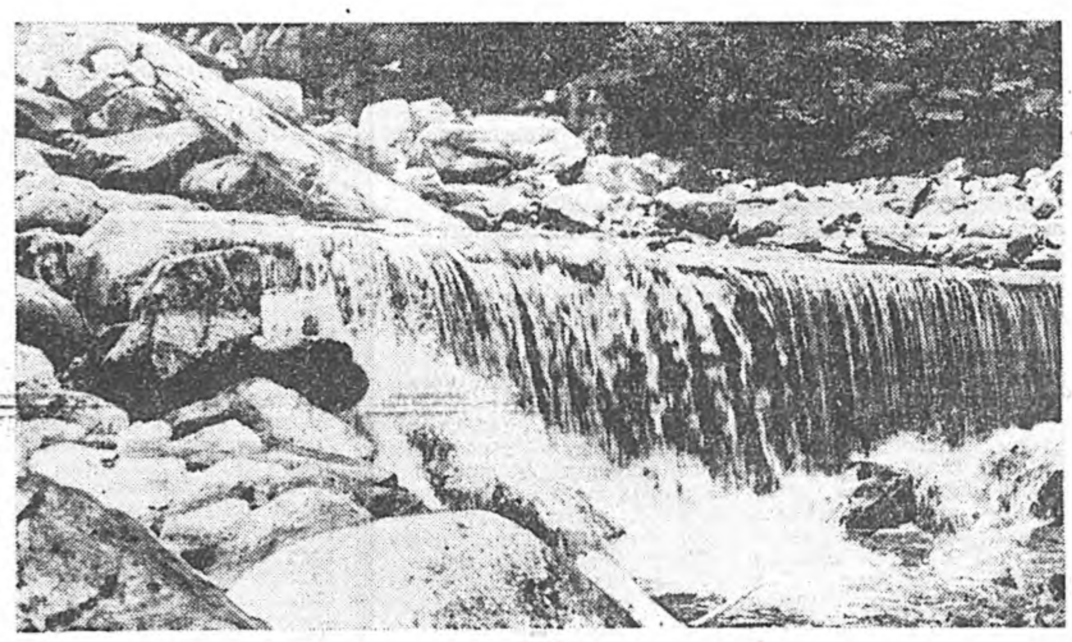
Уран зохёолой хуудаhан

Барас ХАЛЗАНОВ

...эрэй хушалта доро...

хэрээн эреэн шулуунби,
аш, тооhон болоод
Хара хурьhэ руу шэнгэхэб.
шэдэшье hааш,
ерэжэ унахаб.
болошо хахархаб.
тиигээшье hаа
хахаб.
газарhаа
утыл байн даа.
рохон булжамуур шубуухайб.
утаhанда —
аhалдан, аhалдан,
дайа, эжы абала магтан,
дээгүүрээ
зурхэнэйнгөө
улахаб.
алдахаб.
энэл элдин таладаа
гаржа унахаб.
газарhаа
утыл байн даа.
дунда ургаhан хуша модонби,
абша — би ёоложо унахагүйб.
ис мүшөөрөө
тэбэреэд,
хахаб. Хюрөөдэ.
он шалбэhэ узуурhаан
ахаб
газарhаа
утыл байн даа.
* * *
гайм
богоhо юм.
түрэhэн хүн гүш, али
унаа гүш,
охин-бохин бодохолоороол,
энтэ ябаад үзэхэлөөрөөл.
ган богоhо тээшэ
абаха гээшэш.
шаа
үсөөр
аш, газаашаа,
эсэд...
нэ, харгыда гараха —
үб гээ.
гайм
богоhо юм.
ноо
саанаhаа
айлшаар ерэнэ гүш, али
наа гүш
ашыень харюулхаа,—
н булантай,
үүдэтэй,
аhан гэрэйнгээ
эн богоhые
бэшэлши,
охош алхаад...
ажэ гэртээ орохош—
hанайш жаргал гээ.
гайм
үнхэ богоhо гээ.
* * *
арлажа ябаха — ехэ зүб бээз.
эндээ хүн hанаа амараал hаа.
рэн болохогүйл даа тэрэш...
шамайе дайрангүй
н хүнгэрхэ.
одон болохо.
н нарин болохо.
умэш дүлии болохо.
шалахаш.
хүйтэрхэ.
уйтарха.
эн юумэнш сэхэ харагдаад,
ха үгэшни барагдаад.
ууhандаа hуугааш.
айдар моринойнгоо
эhэ буугааш.
бэдэрээш,
ата юумэндэ горьдохо болохош
у юумэ хэлэхэ болохош.
ша аргалха болохош.
е холихош.
хорихош
е хэлэхэдэ,

э, нэхэжэ,
улайхаш.
арлажа ябаhан хүнд
эшье hаа тэрэнь
оо урматай,
арлажа ябаhан хүн
даа урагшатай...,

Витимэй хүүюр...

А. ШОЙЖОЛОВОЙ фотоэтюд.

Альга ташалгаар угтагдан...

Элдин зунай энэ hайхан сагта республикымнай ниислэл Улаан-Үдын эдир үетэн элдэб лагерьнуудта хубааран амарна. Тиихэдээ гансашье амардаг, шадаха зэргээрээ ажал хэдэг бэшэ, харин hонирхолтой соёлой хэмжээ ябуулгануудта хабаадажа, эрдэм мэдэсээ, уран бэлигээ хүгжөөхэ аргатай байдагынь hайшаалтай. hаяхана хэлхээ холбооной хүдэлмэрилэгшэдэй хүүгэдэй түбхинэhэн үзэсхэлэн hайхан Дээдэ-Онгостойн сэсэрлиг соохи «Спутник» лагерьта айлшаар ерэhэн мэдээжэ прозаик Цыден-Жаб Жимбиев, поэт Михаил Шиханов гэгшэд халуун альга ташалгаар угтагдаа. Зохёохы ажалайнгаа намтарые хөөрөөд, hүүлдэнь эдир үетэн улаан галстугта пионернүүдтэ зорюулhан шүлэгүүдээ уншажа, суралагшадаа баясуулба. Эдэл нүхэднай августын 16-да болон 17-до «Огонек», «Дружба» гэhэн пионерлагерьнуудта уряалтай. Тиихэдэ мэдээжэ поэт Владимир Петонов Ильинкэдэхи лагерьта уран шүлэгүүдээ зэдэлүүлжэ, улаан гастугтаниие урмашуулаа.

Трубачеевэй нэрэмжэтэ республиканска санаторидо бэеэ аргалуулагшад, тэндэ ажалладаг медицинскэ хүдэлмэрилэгшэд эдэ үдэрнүүдтэ оухэли бүлэг уран зохёолшодые угтан абаба. Уулзалгада хабаадагшадые уншагшадтай танилсуулhан «Байгал» журналай ахамад редактор Сергей Цырендоржиев ажал хүдэлмэри, журналайнгаа түсэбүүд дээрэ тогтоhон байна. Удаань поэдүүд Лопсон Тапхаев, Солбон Ангабаев, Владимир Петонов, Михаил Шиханов гэгшэд өөhэдынгөө бэшэhэн уянгын шүлэгүүдые уншаба.

Е. ОСОДОЕВА,
уран зохёол дэлгэрүүлгын бюрогой хүдэлмэрилэгшэ.

Ц-Д. ХАМАЕВ

Тайгын хюруу

Туужаhаа хэhэг

Уран зохёолшо Цырен-Дондок Хамаев буряадайнгаа холо захын нютаг болохо Баунтда ябахадаа, ангуушадай, ажалшадай ажабайдалаар гүнзэгыгөөр hонирхожо туужа рассказуудай шэнэ ном дүүргэбэ.

«Тайгын хюруу» гэhэн шэнэ туужаhаань уншагшадай hонирхолдо нэгэ хэhэг дурадханабди.

Хура бороогоор, нараар наадаhан үдэрнүүд hэлгэсэлдэжэ, сэсэг ногоондо умбажа, өөрсэ hайхаар анхилан байдаг хүбшэ тайгын соорхойнууд түрүүшын хюруугаар үнгөө ууража, Дэршэгтэнэй мэдээгүй байтарнь намар тулашоод, тэнгэриин майхан улам дэлюун, тойроод хайшагшьеб дэлгэр баян байдалай оршоhондол мэдэрэгдэдэг болобо.

Витимэй эрьехэндэ, гүбэгэр добо дээрэхэнэ баригдаhан дарбагар холтоhон хушалтатай, ганса сонхотой хүрхигэр модон зуhаланай гэр соо хонохонь хүйтэншэг болоодхибо. Дэршэгтэн намарай аминай орохолоор, нара харуулжа, хүхэ hолоомоёо сабшажа абаhаар, үбэлжөөнэйнгөө байрада нүүхэеэ түхеэрдэг юм.

Эгээ тэрэ хэhань ерээд, эсэгэ хүбүүн хоёр бороожоhон тэнгэриин сэлмэхэдэ, трактораар хүхэ hолоомондоо ошохоёо эртэлэн бодобо. Дэршэг үдэшөөр дүүргэнгүй орхижорхиhон шүдэрөө эдеэнэй болотор зайдажа дууhаха hанаатай носолдоно. Хүбүүниинь хээрэ табяатай моридоо барижа асарба. Хэдэн дахин заhабаридаороhон хуушан тракторынь үбэлжөөнэйнь гэрэй ойро hэн. Тиимэhээ зуhаланhаа тиишэ морёор ошохо, ерэхэ гансахан лэ арга бии байгаа.

Хэнhээш түрүүн үүрээр үндыжэ, жэргэмэлэй дуунаар мориной хатараар ойдо тарашаhан хайнагуудаа суглуулжа, Витимэй эрьедэ дүтэлүүлжэрхёод, Соли боргооhо батаганаа үргээхын тэдыеэ табидаг унайгаа носоогоод, гурбан hаамхай үнеэдээ сагтань шобороод орхибо. Тэрэ юушье хэхэдээ түргэн бушуу, гартаа бариhанаа борлуулжа ядадаггүй, анханай hанаамгай бэрхээр ябадаг зангаараа. Газаа талаhаань харахада, энэ гэр бүлын hанаhан хүсэhэниинь торгодохо нюдэнэй хоргүйдэл аятай зохидоор үзэгдэжэ болохо, түрүүнээ ороhон хүн hэжэггэхэ hэжэггүй, бата баян бүлын байhанда баясажа, бэшэндэ жэшээ болгон дурдажашье магадгүй. Солиин бии үгынь мэдэгдэхэгүй, гэртэ газаахияа хээтэйл байха, үгэ үсөөнтэй хүбүүниинь шье ажалша бүлын амта таниhандал hардайха. Хамаг асуудал хэхэлэн шиидхэн хэлэхэ, тулажа бодохо, түлгалжа бариха хүниинь гэрэй эзэн Дэршэг аад, гэртэхиниинь тэрэнэйнгээ ангайhан ама харaад hууха баатай болодог. Дэршэгэйхин атар-утар гэлдэн, шангаханаар хэрэлдэжэ шууялдаашье hаа, «гэртэхи богоо» газаашань гаргадаггүй, хүн хараhаа саашань нюусгалдайдал нюухаяа оролдодог байгаа.

Тэнгэриин үүлэеэ татан сэлмээд, хюруу унаад хонохолоор, үсэгэлдэр Дэршэг хүхэ hолоомоёо сабшажа, монсогойлжо үридэхээ яарахадаа, ажалаа сагсоонь хэжэ абаха, бүйлуулмаар юумэеэ бүйлуулха гээшэ урдахияа хүсэхэ гэhэн юрын зорилго мүн гэжэ дүүлэгэршэг хүбүүндээ hануулхаяа мартаагүй. Эсэгынгээ үгэhөө гараагүй хүбүүниинь үгыень дууламгай, хазагад гэхэ хани-

гүйхэн бэлэй. Эсэгынгээ hургаал hудар гаталhан хадань Соли хёбаархажа хажуу тээhээнь балай оролсобогүй.

Хүбүүнэйнгээ найман класс дүүргээд, тракторист боложо, нютагтаа гурбан жэл хүдэлhэнэйнь hүүлээр, Дэршэг олзынь барюубшатайе харуулжа, дарханай бригадада хажуудаа абаад, заражa hургажа байтараа, хальмаг үүлтэрэй хайнагуудай асарагдахада, гэр бүлөөрөө даажа холын гүүртэ болохо Эльбэ нуга ерэhэн юм.

Хуушаржа үмхирhэн дал хореоень шэнэлhэн, хүйтэндэ доронь дэбдихэ баллуурдаhан шэбхэ обоолжо бэлдэhэн, байха гэрээ hэльбэн заhаhан, юрэдөө түбхинэхэ байдалаа найдамтай бата бэхеэр хараа байса татаа hэн. Хальмаг үүлтэрэй хайнагуудые буряадай шэмэрүүн уларилтай хойто райондо нютагжуулха хэрэгтэ Дэршэгтэнэй урагшатайгаар оролдожо эхилхэдэнь, совхозой дирекци али болохоор дэмжэлгэ үзүүлдэг байгаа. Асарагдаhан хоёр зуун толгой хайнагуудыень дүрбэн жэл соо мянгаад толгой болгоод, хубаарилжа, зургаан зууень даанхай зунай сагта хүдэлдэг, үбэл болохо, харууhанайнь ехэдэжэ, үнеэдэй тугаллажа эхилхэдэ, совхоз үшөө гурба-дүрбэн хүниие нэмэжэ үгэдэг hэн.

Дэршэгэй бүлэтээ hуужа эдеэлээд, үлээдэhэ салайдhаяа нохойнгоо жолбогор эдюур соонь хэжэ гаргаад, тамхилжа мордохын урдахана мотоциклай абяан дуулдаад, холошог пуг-паг унтаржа, удангүй ооголhон оог дуулдаба. Хэрэгээр ерэгшэдэй иимэ хашхараанда тэдэнэр дадашаhан, hүү-hай болдон, гүйлдэжэ бодоод ороходоггүй. Моригүй ерэhэн зон Витимэй саада эрьеhээ яагаад гарахаб? Машинатан, мотоциклтан морёор гү, али онгосоор ерэжэ абаашахыень хүлеэдэг, хашхаралдадаг hэн.

— Хэн хаб! Харал даа, — гэжэ хүбүүндээ хэлээд, Дэршэг тамхияа бааюулан, hаяхан зайдаhан шүдэрөө бүхэ шангыень туршаhандал татасагааба. Хүбүүниинь онгосоо hэлюурдэжэ, саада эрьеhээ зоотехник Найкан хоёрые гаргаад дахуулжа оробо. Мэндээ хэлээд, зоотехник Балма юундэшьеб нюдөөрөө энеэбхилэн байжа:

— Энэ холо ерэжэ, баhа уулзангүй бусахаяа айгааб,— гээд орхибо. Ганса бэе Балмые хорхойдо хориггүй гэжэ тоодог, досоогоо бүлүүхэн hайхашаадаг, хөөршөөдэг аад, нохой халхай, hамгаНайнгаа хажууда урдань пилтаганаха, хойболзохоhоо түбэгшөөд гэдэг Дэршэг:

— Хэзээб даа? — гэжэ лаблахаа оролдобо.

— Гурба-дүрбэ хоноо даа. Эдыhээш эртэ ерэhэмни, бултайха хүн үгы.... хооhоор хүлеэгээд бусааб...

— Зүб даа, — гэжэ Дэршэг дэмжэжэ, орьёлой хүндыдэ бурууеымнай баабгай бажуугаад, hэеынь hахиhамнай, hэегүй тонилоо юм гү, али үнэрыемнай абаа унхидаа юм гү, hула hалаабди, хүгшэмнай ажалдаа hааб даа.

— Адяандада хашараг бухые хасардажархёо! Ялдаhан баахалдайнууд бэ? Гэдэ-

hээ үлдэхөөр бэшэ, — гэжэ Балмын хараахаhаа нааша хэлэхэдэ Дэршэг таhалба.

— Эшээндээ орохонь дүтэлжэ үбэлдөө hорохо өөхэеэ нэмээхын тула тулатараа мяхашалха дуратай байна ха юм. Нёдондо хоёрынь hүнөөгөө hэм. Нэгэ дайралдахал аабза, — гэжэ занангяар үгэлбэ. Баригдаагүй баабгай тушаа хөөрэлдөөн дүүрэжэ, ерэhэн хэрэг үшартаа оролгын урда тээ халта абяагүй байдал тогтожо. Солиин аяга табагаа угаахань дуулдана.

Найканай юу бэдэржэ энээ худар Балматай ерэhэниинь Дэршэгтэ гайхалтай байба.

— Малтнай тобир тарган hайн гэжэ мэдэнэб, — гээд Балма гэр булынхидэй нюур нэгэ нэгээр хараадхиба.—Теэд хэзээ зөөхэеэ байнабта?

— Хүхэ hолоомоёо сабшажа абаhаар... Мүнөө ошохоёо түхеэржэ байнабди. Дэршэг бэлэн ябахаяа байhанаа гэршэлхэ гэhэндэл үндэгэд гээд орхибо.

— О-о, тиигэбэл битнай тандаа саг соонь туhамаршаниие асараа хүн байнаб,— гэжэ Балма үнэнhөө Дэршэгые хүхеэхэ дуратай үгэльөөд, Найкан тээшэ ёлтойходон хаража, энеэбхилээдхибэ. Дэршэг шууд лэ яагаа бэрхэдэhэн хэрэг бэ гэжэрхин алдаад амаа хабшажа, Найкан тээшэ хёрхогор нюдөөр хёлог гэжэрхёод, тугаарhаа хойшо гарhаа hалгангүй байhан шүдэрөө нээлтэтэй үүдээр газаашань хаяжархиба. Үзэлэй дурагүйлхэhые багсаамжалhан Балма урдаhаа нёлбуулжархиhандал улагад гэжэ ходо энеэбхилэгдэдэг нюдэндөө гайхаhан тэмдэг оруулба. Энэнь Дэршэгэй харааhаа зайсабагүй. Балмын байхада, угзаганаhанаа дэмы харуулба гүб гэжэ бодоод, бэеэ барижа, үмэдшье гээгүй юумэндэл:

—Теэд ерээ хадаа хүдэлөөд туршаха юм ааб даа, — гэжэ далин дээгүүр муушалхаа зүрхэсэн хэлээд, Дэршэг Найканиие хүлhөөнь толгой хүрэтэрнь дагнан хараба.

Найкан дурагүйлхэhыень, мэдэбэшье гартаа хүсэд аса барижа, бухал үбhа монсогойлоогүй байгаад эзэнтэй мэдээрхэлдэхэhээ арсаба. Миин hуудаггүй хадамни шадалаа мэдэхэгүй, топтууригүй гүйдэhэн гэжэ бодоо аабза гэжэ Найкан бараглаад, хэлэхэ хэхэ юумэнэйнгээ үгыдэ, абажа ерэhэн туламтайхан монсо сонсо юумээ бэедээ дүтэлүүлээд орхибо. Тиигэхэ забhартаа хажуу тээhээ Соли нэгэ дэмжээлэй үгэхэниие хаяад орхихоёо яанаб гэжэ хүлеэгээдшье туршаа hэн. Теэд Соли тэдэнэй хөөрэлдөө дуулан шагнаагүйдэл ушаагаа тойрожо ерэгшэдтэ сай хэхээ бэлдэнэ.

Балма үбhэ тэжээлэй хэды шэнээн бэлдэгдэhэниие хүхэ hолоомонойнь хүрэхэ үгыень тодолоод, эсэгэ хүбүүн хоёрой дуугай ажалдаа гаража ошоhоной hүүлдэ столдо hуужа, сай уугаад, бусахаяа түхеэрбэ. Угаа дуратайгаар жудхэжэ ерэhэн үбгэжөөлэй, hожоргүй, бодолгодо хатанги шарай адаглаад, Балма hанаень заhахаяа оролдобо.

— Ядалсахаар шэнги байгаа hаань, танай дуран ааб даа. Гэртээ харихадатнай хэншье барихагүй ха юм. Тиимэ бэшэ гү? — гэжэ Балма баталуулжа абахаяа үбгэжөөлэй сэдьхэлые хүнгэдхэхэеэ хүсэбэ...

ҮХИБҮҮН НАhАНАЙМ ҮДЭРНҮҮД

УЯНГА

— Ху-бүү-үүн.., бодо даа, орой болоо, hургуулидаа ошохоор болооош. Бэрхэ юм хүбүүмни, түргэн бодоодхи даа.

Иигэжэл Гэсэгмаа эжымни үглөө бүри намайе hэреэгээд, утаатай галда дулаасуулhан хубасаhыемни хонин хүнжэл доогуурни хээдхидэг заншалтай hэн.

Дулаахан хүнжэлhөө хэдышье гараха дурагүй hаа, бодохол хэрэгтэй. Хэшээлдээ гээгдэжэ болохогүй. hургуулимнайшье дүрбэ модоной газарта Номто-Шэбэр нютагта байдаг байгаа. Манай багша Содном Бадмаевич журам шангаар баридаг хүн юм hэн. Хэрбээ хэн нэгэнэй хэшээлhээ гээгдээ hаа, шангаханаар hурадаг hэн.

Эжынгээ шанаhан сэгээ сай, хатааhан айрhа хартаабхатай холижо хайраhан хилээмэ амтарhан эдеэд, бүдөөр оёhон сүүмхэеэ арадаа үргэлжэ газаашаа гарахадам Ешима Базар хоёр нүхэдни манайда ерэжэ ябаба.

Тиин гурбуулаа Тарган-Хонхорой баруун боорёор хойшо шэглүүлэн Номто-Шэбэр тээшэ гэшхэлнэбди. Март hара барагдаашье hаа, үшөө хүйтэн. Үглөөнэй жабар хоротойгоор үлеэнэ.

— Дондог, ши мүнөө зун бухал шэрэхэ гүш?—гэжэ Базарни намhаа асууна.

— Шэрэхэб, заатагүй шэрэхэб,— гэжэ харюусанаб. — Бригадир Бадмацырен намда МТС-эй хуаа мори үгэхэб гэжэ хэлээ,— гээд hайрхаадхинаб.

— hэ, намдашье Аюша харые үгэхэб гээл, —гэжэ Базарни баhа омогорхоно.

— Баарhад даа, мори унажа шадаха зон гүт,— гээд Ешима маниие наадалха дуратай. Тиигээд намда: —Ши Дондог, нёдондо заа зээрдэр урда булагhаа ерэхэдээ нюргандань холоhокоо мартаа гүш?..

Ешима Базар хоёр ташаганаса энеэлдэнэ.

Урда булаг... Заа зээрдэ... Наhаараашье мартахагүйб. Минии эгэшэ хээтэй Хандасу хоёр паар морёор колхоздоо керосин, бензин Шаралдайн МТС-hээ зөөдэг юм hэн. Нэгэтэ үдэшэлэн хоюулаа морийнь асархаа урда булаг ошоо бэлэйбди. Тохомой оронда нэгэ муухан мэшээг hуурилаад, заа зээрдыень унан сасуумни, эгэшэ хээтэймни тэрэниием шаб гэтэр ташуурдажархиба. Ульгам морин hэн туладаа байра дээрэhээ оодоржорхибо. Мэшээгшье хиидээ, тархяараа газар хадхахаяа айhан би моринойнгоо дэлhэнhээ хоёр гараараа аhалдашаhан амитан нэгэ мэдэхэдээ газаагаа ерэшэhэн байгаа hэм. Моринhоо буун гэхэдэмни хоёр хүлни модон шэнги хатуу сэхэнүүд болошонхой, зүрхэмни hалганажа байгаа hэн.

Энэ ушарые мартаагүй нүхэдни мүнөө намайгаа наадалжа ябанад ха юм. «Яба, наадалагты, миниишье ээлжээн болохо даа» гэжэ досоогоо шэбшэнэб.

— Бидэшни бухал шэрэхэ ажалтай хүнүүд болохомнай гээшэ, бригадир hайн моридые үгэхэ болоо, ноормоор хилээмэ үгэхэ, үшөө аарса, шүлэ манда уулгаха, —гэжэ Базар аргаахан дуугарна.— А, ши, Ешима, юу хэхэ хүмши, али тогоошоной хажууда хүдэлхэ хүн гүш? Тиигээ hаашни гоёл байгаа даа. Бидэндээ бүшэмэгөөр шүлэ хэжэ үгэдэг болохош...

— Үгы, би бухал табихаб, үгышье hаа үмсын үхэр адуулхаб,— гэжэ Ешима харюусана.

— Сугтаал hурадаг хадаа үбhэндэшье сугтаа гарахабди, —гэжэ Базарнай гүбэрнэ. Номто-Шэбэрэй, Харгааhатын үхибүүдhээ hайнаар хүдэлхэбди. Зай гү?

Иигэhээр олон таба юумэн тухай хөөрэлдэhөөр hургуулидаа хүрэжэ ерэбэбди. hургуулимнай Бадмын Сэрэн үбгэнэй үбэлэй гэртэ юм hэн. Бальжарай эжы шорой хамадаг, пеэшэн түлидэг байгаа. hургуулидаа ороходомнай ехэл дулаан, аятай зохид. Уданшьегүй багшамнай ерэжэ түрүүшын хэшээл эхилбэ. «Голой эрьедэ» гэжэ бишыхан рассказ намда уншуулаад, удхыень хөөрүүлбэ.

...Зунай нэгэ халуун үдэр бишыхан үхибүүдэй ехэл хүхюутэй, шууяатайгаар уhанда орожо байтарнь «пүлд» гэhэн ехэ шанга абяан дуулдашаба, —гэжэ тэрэ рассказ соонь хэлэгдэнэ. Ехээр айhан үхибүүд түргэн уhанhаа гаража, хубсаhа хунараа гартаа баринхайнууд зүг бүхэн тээшэ харайлдашабад. Гэнтэ хойноhоонь: «Байгыт, байгыт, үбэштэй шүүл! Билби!»—гэhэн абяан дуулдаадхиба. Зоригтойшуулайнь эрьелдэжэ харан гэлhэй— нютагайнь Дондог хүбүүн арбан шүдөө арзайтараа энеэжэ байба. Томо гэгшын шулуу уhа руу хаяжа, тэрэ үхибүүдые айлгаhан байгаа.

— Зай, иихэдээ хэниинь тоомгүй байба гээшэб?—гэжэ Содном Бадмаевич намhаа hурана.

— Дондог,— гэжэ харюусабаб.

Бухы классаймнай үхибүүд энеэлдэшэбэ. Дамба Дарижаб хоёр нюдөө анижархиhан юумэд hаамагашалдана, Базар дээдэ hоёогоо ирзайлганхай, Сэрэнжэдэй хоёр хасар уршалаагаар хушагданхай.

Ши бэшэ, харин Дондог тоомгүй байба ха юм. Тиимэhээл шамда табые табихам, hуу.— гээд багшамнай энеэбхилбэ.

Түрүүшын зэбhарлалгын болоходо Базар бидэ хоёр өөрынгөө «нюуса» тухай хөөрэлдэбэбди. «Нюусамнайшье» даа хүн бүхэндэ мэдээжэ юм hэн даа.

Манай Шэнэ-Хотоной айл бүхэн саhанай хайлахые үнинэй хүлеэнхэй. Юуб гэхэдэ, 1947 оной хатуу хүсэр хабар ябажа байгаа ха юм. Одоол тиихэдэ бидэ зуhэм хилээмэнэй сэн мэдээ hэмди. Тиимэhээл бидэ саhанай хайламсаар, Талын-Булагай поли гаража хоолос суглуулха тухай эртэ үбэлhөө хойшо хөөрэлдэдэг байгаабди.

— Хоолосто гарахадаа хубардаагаа абаад ошуужабди, ороohо хуурaжа эдихэбди,—гэнэ Базарни.

«Суглуулhан ороohоёо» Банчан үбгэнэй гар тээрмэдэ татаха гээшэ гү, али багшынгаа томо тээрмэ эрилтэй гү, — гэжэ би досоогоо бодоноб.

Хажуудамнай Ешима ерэжэ: «Намгүйгөөр юугээ хөөрэлдэнэбта, али намайе орхёод «Иликсей үбгэнэй галаа түлихэдэ», хүхэ бухын мяха эдихээ ошохоёо hанаа гүт» — гэнэ.

...Үнгэрhэн шэрүүн дайнай хойтохи ган гасууртай хүндэ жэлнүүд манай үхибүүн наhанай үеэр тудалдаа бэлэй. Бэреэд, хүгшэдэй үбэлэй hүниин утада шэлгүй дэнгэй гал доро арhан дэгэлнүүдые оёдогынь манай үхибүүн зүрхэндэ мартагдашагүйгөөр оронхой даа. Шэнэ-Хотоной 17 үрхэтэ айлнуудай хэды олон хүнүүд дайнhаа бусаагүйб! Минии эсэгэ снайпер Цырендаши Доржиев, Даша абга, Цырен-Доржо хурайха, Базарай эсэгэ Даша мүн лэ дайнда баатарай үхэлөөр унаа.

Теэд үхибүүд хадаал үхибүүд. Бухэли зунаараа наадахаш, үбэлдөө хэмэл санаараа Тарган-Хонхорhоо, баруун хадаhаа hолжорхош. Тиигэhээр hургуулида ябадаг болоо hэмди. Дааpaха, гэдэhээ үлдэхэ гээшые гүлмэр бэеэрээ үзөө бэлэйбди. Хэды тиигэбэшье манай душөөд онуудай үетэнэй үхибүүн наhан— булагай уhандал сэбэр hайхан даа. Хэмнай тэрээниие мартахаб?! Шэнсэ-Хотоной үетэн Ешима, Базар бидэ гурбан мүнөө тон үсөөн уулзадагшье hаа, тэрэ үеые досоогоо hанажа ябадагбди. Ешима мүнөө нютагайнгаа колхоздо наhанайнгаа нүхэр Лыгден Дугаровтай хониндо хүдэлдэг. Ешимамнай «Эхэ-Герой» гэhэн алдар солотой. Базар нүхэрни Түнхэн нютагта автомеханик юм.

Мартагдашагүйл үхибүүн наhанаймнай үдэрнүүд!..

Лубсан-Дондок ГОМБОЕВ,
журналист.

НЮТАГ НЮТАГАЙ hОНИН

АЯНШАЛГА ЭМХИДХЭБЭ

«Локомотив» бүлгэмэй хүдэлмэрилэгшэд аяншалагшадай түрүүшын слет үнгэргэбэ. Слёдто хамтадаа 60 эдэбхитэд сугларжа, саашадаа аяншалга болон экскурси багахан бүлэгөөр бэшэ, харин бүхы бүлгэмэйнөө нэрэһээ хамтадаа үнгэргэдэг болое гэжэ хэлсэһэн байна. Юуб гэхэдэ, жаахан бүлэг холын аяншалгада гарахадаа, иин түрүүлэн өөһэдын гэхээр тусгаар түхеэрэлгэ, шухала хэрэгтэй зэр зэмсэгүй байдаг гэшэ. Хоёрдохёорь гэхэдэ, нэгэ заримашуул холын аяншалгада гарахадаа ой тайга соо зүг шэгээ алдахаяа, төөрихөөс һанадаг гэжэ слет дээрэ үгэ хэлэгшэд тон зүб тэмдэглээ.

Һүүлээрнь слёдто хабаадагшад мүрысэһэн байна. Хоёр үдэрэй дүн гаргахада, Зүүн Сибириин түмэр замай отделениин больницын команда түрүү һуури эзэлээ. Мүрысөөндэ хабаадаһан локомотивна, вагонно депонуудай, зам харилсаанай дистанциин болон барилгашадай командануудай удаадахи һууринуудые эзэлһэн байна.

Аяншалагшадай слёдой үнгэрһэнэй удаа «Локомотив» бүлгэмэй райсоведэй хүдэлмэрилэгшэд хэдэн маршрутай аяншалга эмхидхэбэ. Тиихэдэ түмэр замай узелай бүлэг аяншалагшад Зүүн-Саянай үзэсхэлэн гоё газарнуудтай танилсахаар хэдэн үдэрэй аяншалгада мордобо.

Манай корр.

ХЭЛСЭЭНҮҮД БАТАЛАГДАА

Госстрахай районно инспекциин долоон һарын хүдэлмэриин дүн гаргагдажа, элдэб янзын договор батална талаар жэлэй түсэбэй амжалтатай бэелүүлэгдэжэ байһаниинь тодорхойлогдобо. Үнгэрһэн долоон һарын турша соо жэлэй түсэбэй 73.8 процентнь дүүргэгдээд байһан ушар эндэ хэлээшыемнай гэршэлнэ.

Холын хараа бодолтой, ажалша бэрхэ гэрэй эзэнэй бүхы байра байдалынь, мал адууһаниинь страхованида абтаһан байдаг гээшэ.

Гэнтын аюулһаа мүн лэ олон хүн бэеэ страховалдаг болонхой. Хэрбээ манай инспекци жэл соо 12500 түхэригэй страховани хэхэ түсэбтэй һаа, тэрэнээ мүнөө 9302 түхэригтэ хүргөөд байна.

Тиихэдэ ами наһаяа страховалдаг эрхэтэнэй тоо жэлһээ жэлдэ олошорно. Энээгээр жэлэй түсэбэй хахадһаа ехэнхинь бэелүүлэгдээд байна. Эдэ тоо, баримтанууд эндэ юундэ дурдагдабаб гэхэдэ, ажал хүдэлмэридөө оролдосо ехэтэйгээр, үнэн зүрхэнһөө хандан, һайн хүдэлдэг агентнүүд А. И. Колмакова (Һахали), А. И. Устинова (Майск), Л. Ц. Базарова (Хурамхаан) болон бусадай хүсөөр Госстрахай районно инспекциин коллектив жэлэйнгээ түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхэ зорилготой байна гэжэ мэдүүлээ.

Ц. ЦЫРЕНОВА,
Госстрахай Хурамхаанай инспекциин ахамад экономист.

АМИ НАҺАМНАЙ ЮУНҺЭЭШЬЕ ҮНЭТЭЙЛ

Навигационно-техническэ экспедициин начальник В. Ф. Молчанов албанайнгаа катерээр Сэлэнгэ дээрэ патрульдэ гараад ябаба. Вахмистрово пуурингаа холо бэшэ ябатараа, уһанай эрьеэдэ гэр бүлөөрөө амаржа байһан аха дүүнэр Валентин Константин Морозовуудтай ушалба. Тэдэ хоёрынь онгосынгоо мотор засажа, тарааха гэжэ суугаад байба.

Валерий Фомич эрьеһээ 30-аад метрэй зайда, урбалдашан онгосо обёорхоржэбо. Хажуугаарнь хэдэн хүн арбаганалдажа харагдаба. Тэдэнэй аюулай боложо байһые гансата ойлгоһон эдэ гурбан катераар тиишэ гүйлгэжэ ошоходо, табан хүн — гурбан эхэнэр ба хоёр эрэ — уһанда шэнгэжэ, абарха гүйжэ шадалгашье налажа байба. Уһа залгиһан хүнүүдтэ түргэн туһаламжа үзүүлэгдэбэ. «Казанка» лодкын эзэн Геннадий Федоренкые тэдэнэр арай гэжэ мэдээ оруулба. Талаан болоходоо, тусхай албанай хүн уһан дээрэ ябажа, эдэ табанай ами наһыень абарба ха юм. Гэбэшье иимэ муухай ушар тэрэ үдэр тохёолдохогүй байгаа. Хэрбээ, нэгэдэхеэр, техническэ талыень харабал, дүрбэн хүниие дааха энэ онгосодо зургаан хүнэй һуугаагүй һаань. Хоёрдохёор, тэдэ зургаанай архи уунхай бэшэ, элүүр байгаа һаань.

Ушарынь гэхэдэ, трамвайн паркын коллектив (душөөд хүн) тэрэ үдэр хээрэ гаража амарһан байгаа. Тиигэжэ байтараа, Сэлэнгэ мүрэн дээгүүр гүйлгэжэ ябаһан Федоренкые хараад, онгосодоо һуулгажа сэнгүүлхыень гүйгаа хаш. «Гэнэ гэтэжэ бай_даг» гэжэ дэмы хэлсэдэггүй. Судна жолоодохо эрхэтэй, долоон жэлдэ ямаршье алдуу эндүүгүйгөөр жолоодожо ябаһан Федоренко (нарин сэмбын комбинадай слесарь) дүрим эбдэжэ, онгосодоо үлүү пассажирые һуулгажархёо.

Иимэ ушарай дуулдаад байхада, уһанай аюулһаа хүнүүдые абардаг Улаан-Үдын станциин начальник В. Н. Мясоедовтэй хөөрэлдэбэбди.

—Хүнэй ами наһанһаа үнэтэй юумэн дэлхэй дээрэ үгы гэшэ даа. Тэдэ бидэ өөһэдөө тэрэнээ гамнанагүйбди. Яахадаб гэхэдэ, хорюултай газарта уһанда оронобди. Уһан дээрэ гэмэлтэгшэдэй олонхинь архи уунхай, һогтуу байдаг. Эдэ хоёр шалтагаанһаа болохо ехэ хүнүүд уһанда шэнгэжэ бшуу. Харин тиихэдэ багашуул — харуулгагүй байһанһаа юм ааб даа.

Манай станци городой пляж шадарай уһанда усалта аюулые һэргылдэг юм. Энэ албанай 4 пост үдэр бури хүдэлдэг. Уһанда орожо байгаашадтай радио-холбоогоо таһалдуулдаггүйбди. Халуун үдэрнүүдтэ 2—3 мянган хүн пляждамнай суглардаг, наранда бэеэ шарадаг гээшэ. Тэдэнэрэй ами наһые 6 водолаз, 2 врач, онгосо онгосо бүриин хоёр абарагша-матрос хамгаалдаг гээшэ.

14 наһа гүйсөөгүй үхибүүн түрэлхидгүйгөөр пляж дээрэ ерэхэ ёһогүй юм. Гэхэ зуура, бишыхан үхибүүдээ абажа ерэһэн зарим гэртэхин агаараар үлеэгдэһэн элдэб камера, баллон асаржа, үхибүүгээ сэнгүүлхые оролдодог. Энэ хадаа тон хорюултай хэрэг. Урбалдаал һаань, дүүрээ ха юм даа. Түрэлхидэй энээниие хадуужа абадаг һаань, һайн бэлэй.

В. Н. Мясоедовэй хөөрөөнһөө олон юумэ тодороо. Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй 1980 оной майн 20-до гаргаһан 178-дахи тогтоолой ёһоор, олоной уһанда ородог газарнуудта абаралгын албанай постнуудые байгуулха, шухала зэр зэмсэгээрнь хангаха тухай тогтоол, тиихэдэ Улаан-Үдэ хотын Советскэ райгүйсэдкомой хүн зониие уһанай аюулһаа һэрэлгын хамгаалга хангаха тушаа хэмжээнүүд тухай» 1983 оной майн 17-ной шиидхэбэри хангалтагүй бэелүүлэгдэжэ гэжэ тэмдэглэлэгдэжэ байна. Юундэб гэхэдэ, дурсагдаһан районой предприяти бүхэндэ шахуу хэдэн постын байгуулагдахаа тухай сэхэ заагдаһан байгаа. Жэшээлхэдэ, «Электромашина», шэлэй, судна бүтээлгын заводууд, уһанай порт гэхэ мэтэ зунай үедэ 2—2 пост объектынгоо хажууда байгуулха зэргэтэй байгаа. Хэрбээ тиимэ постнуудай хүдэлжэ байбал, уһанда шэнгэгшэдэй тоо үсөөн байха һэн.

Саашань хэлэхэдэ, коллективтээ хэлсэжэ, байгаалиин үзэсхэлэн һайхан газарта амархаяа гарагшад аха заха хүнгүй, эмхи гуримгүйгөөр ябана. «Иимэ ушарнуудта манда захил хэжэ, хонходоошье һаань, бидэ хараадаа абаха һэмди», — гэжэ станциин начальник Мясоедов хэлэхэ зуураа, — минии хүдэлжэ байгаа үедэ иимэ захил нэгэтэшье ороогүй», — гэжэ нэмээ һэн.

Теэл предприяти, эмхи зургаан бүхэндэ ОСВОД-ой эхин эмхи байгуулагдаха ёһотой ха юм. Тэрэ айхабтар аюулта усалай тохёолдоһон трамвайн паркдашье байха зэргэтэй. Бии үгыень бидэ мэдэнэгүйбди. Зүгөөр эмхидхэлэйнь гурим журамгүй, аха захагүй байһаниинь харагдаһан гээшэ.

Станциин болон навигационно-техническэ экспедициин хүдэлмэрилэгшэдые хүнэй ами наһа абархын тула яһалал оролдоно гэжэ хэлэхэ зэргэтэйбди. Юундэб гэхэдэ, һүүлэй үеын мэдээнэй ёһоор, абарагдаһан хүнүүдэй тоо шэнгэжэ наһа барагшадайхиһаа хоёр дахин ехэ байна.

В. ТОКТОХОЕВА,
манай корр.

УЛАСХООРОНДЫН ШЭНЖЭЛ

АРАДУУДАЙ ЭРИД СЭХЭ

Атомна буу зэбсэгүүдые хорихын ба атомна бомбодолгоһоо хохидолдо орогшодтой һаналаа нэгэдэлгын түлөө ажал ябуулгын недели Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Соведэй шиидхэбэреэр августын 6-һаа 13 хүрэтэр үнгэргэгдэжэ, бүхы дэлхэй дээрэ үргэн далайсатайгаар дэлгэрһэн дайнда эсэргүү хүдэлөөн шэнэ шатадаа гараба гэжэ харуулба. Олон тоото демонстраци, митинг, конференци, симпозиум, маршнуудай үедэ элдэб оронуудай арадууд эб найрамдалай ба дай жүрөөдэжэ байһан хүсэнүүдэй тэмсэл тушаа өөһэдынгөө үгые шууд сэхээр хэлээ. «Хиросима ба Нагасакиин аюулта хохидол дахяад дабтагдаха ёһогүй!» — иимэл даа бүхы дэлхэйн оло миллион хүнүүдэй эрид шанга эрилтэ.

Мүнөө манай дэлхэй дээрэ ажаһуудаг хүн бүхэн өөртөө иимэ нэгэ асуудал шиидхэнэ: хэнтэй сугби? Уласхоорондын байдалай шахардуу шанга боложо байһан ушарые, Баруун Европодо «Першинг-2» ба далита ракетэнүүдые тараан тодхохоор США-гай бэлдэлгэ хэжэ байһаниие, стратегическэ буу зэбсэгүүдэй (газар дээрэхи, далайн, агаарай) шэнэ системэнүүдые Пентагоной шууд түргөөр зохёожо байһаниие һанаа амархан ажаглан хаража байгшадай талада гээшэ гүб? Али эб найрамдалай түлөө шууд сэхээр тэмсэгшэдтэй, ядерна дайнай аюулые зайсуулхын түлөө эдэбхи ехэтэйгээр тэмсэгшэдтэй суг гээшэ гүб? Үнгэргэгдэһэн ажал ябуулгын неделиин амжалтанууд хадаа мүнөө «эб найрамдалай партида» улам шэнэ шэнэ отрядуудай — элдэб наһанай, үзэл бодолой ба ша-

жан мүргэлэй эрэшүүл
дэй орожо байһанай эл
болоно. Коммунистнуу
социалис-демократическ
на партинуудай гэшүү
залуушуулай, профсо
зацинуудай гэшүүд д
ябуулгын неделидэ эд
хабаадалсаһан байха
Дайнда эсэргүү хү
тада Рейганэй захирга
хүтэлбэри полициин
рюусана. Холбосто Ш
дагша неделиин үедэ
мандованиин штабай
дэһэн демонстрацие
даа полици тэндэ су
хайрагүйгөөр сохиһон,
мэдэ хааһан байна. Се
тахи Пентагоной бааза
һан «Эб найрамдалай
һаа дээшэ американец
лицида сохюулба. Ита
ракетэнүүдые тараан т
буруушааһан демонстра
добтолжо, нюдэнһөө нё
газ ба резиновэ шинда
дэ 60 хүн, тэрэ тоодо
тельствын гэшүүн хү
һан байха юм.
Гэбэшье ямаршье
һүрдөөлгэ Вашингтоной
аюулда эсэргүү тэмсэ
һулаpуулжа шадахагүй
дууд ядерна буу зэбсэ
гүй ехээр бүтээн гарга
тэрээндэ гаргашалагдаж
зөөрие ажабайдалай
баралгын аша туһада
табина.

ШУХАЛА ДОГОВ

СССР ба ФРГ хоёрой хоорондо баталагдаһан Договорто Москвада гар табигдаһан үдэрһөө хойшо 13 жэл августын 12-то гүйсэбэ. Зүгөөр энэ болзорой тиимэ ехэ тэгшэ ой бэшэшье һаа, мүнөө Баруун Европын хэдэ хэдэн оронуудта, тэрэ тоодо ФРГ-дэ американ ядерна шэнэ ракетэнүүдые тараан тодхохо ябадалые Вашингтоной яажашье һаань түйлахаар үсэд нэтэрүү оролдолго гаргажа байһан ушарһаа уласхоорондын байдалай улам шахардуу шанга боложо байһан энэ үедэ тус Договор айхабтар шухала удха шанартай болоно.

1970 ондо Московско Договорой баталагдаһанһаа хойшо харилсаа холбоогоо һайнаар хүгжөөхэ талаар Советскэ Союз ба ФРГ хоёр яһала аша үрэ ехэтэй зам гаталан гараһан байха юм. Хоёр ороной арадуудай хоорондо бэе бэедээ этигэл найдабаритай байлгые бэхижүүлхын тулада, алишье талада ашатай туһатай экономическа, эрдэм ба техникын, соёл гэгээрэлэй ба бусад харилсаануудые хүгжөөхын тулада үнгэрһэн жэлнүүдэй үедэ бага бэшэ юумэн хэгдээ. Энэ зуун жэлэй хэмһээ ходоржо холо гарама удха шанартай хэлсээнүүд баталагдаһан байна. СССР-тэй хэм хэмжүүр ехэтэй, удаан болзорой экономическа харилсаа холбоо хүгжөөхэдөө ФРГ урдаа табигдаһан энергетическэ, хүн зониие хүдэлмэритэй болгохо асуудалнуудые шиидхэхэ ябадалда нүлөө ехэтэй түүхэй эд болон материалнуудаар хангагдаха тон шухала асуудалнуудые шиидхэнэ гээшэ. Экономическа харилсаа холбоогоо амжалтатайгаар хүгжөөлгэ гансахан ажахын бэшэ, харин политическэ удха шанартай, юуб гэхэдэ, хүршэ ёһоор амгалан тайбанаар зэргэ оршон ажаһууха ёһо гуримуудые бэхижүүлгэдэ туһална ха юм.

Эдэ харилсаа холбоонуудай саашадаашье һайн хараа ш
жөөгдэхын түлөө Сов
ябуулжа байһан эрид
ёр ороной арадуудай,
аша туһын хэрэгүүдтэ,
бүхы хэрэгтэ сум
түбидэ американ ядерн
нүүдые тараан тодхол
скэ Союзай ба тэрэнэ
аша туһые хэрэгтэ хо
роподохи байдалые эри
лоно. Бодото дээрэнь
СССР-тэ эсэргүү дайн
зар дээрэһээ һүжэрхэ
Советскэ Союз тээш
һэн американ ядерн
буудагдаха талмай бол
гэшэ һаа, ФРГ-дэ өөр
оло дахинаар ехэдхэгдэ
Советскэ Союзай хэды
жэ байгаашье һаа, ФРГ
ствын Вашингтоной т
дэмжэжэ байһаниинь
шье Баруун Германид
лые зүбөөр ойлгодог хү
роо Вашингтоной түсэ
буруушаажа дайнда э
нэй тала баригшадай
Московско Договорой
тэмдэглэхэ зуураа, ФРГ
далда дуратай олонииты
ломжын үшөө алдагдаа
хоёр талын аша туһын
раада абаһан, бодотоор
сээ баталха эрилтэ өө
тельствада эрид шууд
дунда зэргын зайда бу
буу зэбсэг олошоруулх
иние горитойгоор хоро
ба бүхы дэлхэй дээрэ
байдалые тогтуурита
шухала гэжэ ФРГ-гэй
дуратай хүсэнүүдэй түх
дүүлнэ.

БУУ ЗЭБСЭГЭЭР ЗАНАЛТА

Америкын түбэй джунглиһаа эхилээд Зүүн Африкын эльһэн губи хүрэтэр американ сэрэгэйхид буу зэбсэгээр заналта хэнэ. Арадуудай социальна ба национальна сүлөөрэлгын зайлашагүй хүдэлөөе яажашье һаань зогсоохо гэһэн зорилго урдаа табиһан Рейганэй захиргаан дурсагдагша регионуудта харата муухай маневрнуудые эмхидхэжэл байна.

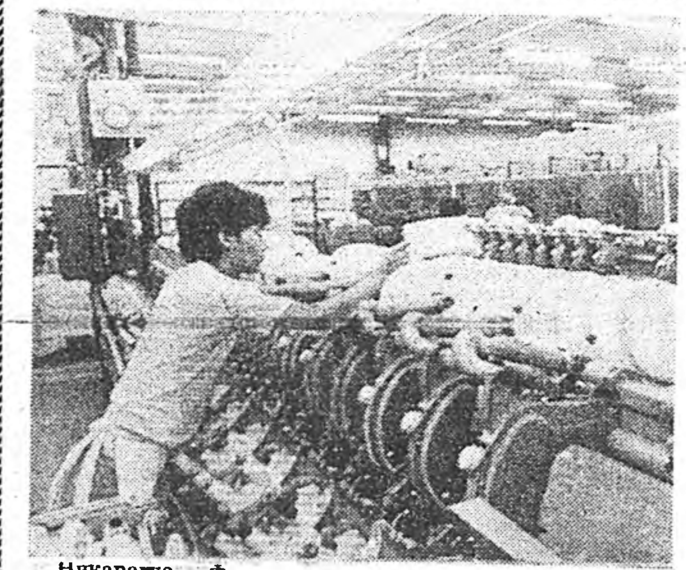
Никарагуатай нэгэ хилэтэй Гондураста «Биг пайн-2» гэжэ маневр үнгэргэгдэнэ. Тэрээндэнь гондурас 6000 ба американ 5000 сэрэг болон офицернүүд хабаадана. Дэлхэйн бүмбэрсэгэй нүгөө талада, Египедэй, Суданай, Сомалиин, ба Оманай газар дээрэ «Брайт-83» гэһэн маневр эхилжэ, тэрээндэ американ «түргэн добтолгын» 10.000 солдат хабаадуулагдана. Энэл районд августын хахадаар «Истерн уинд-83» гэһэн маневр үнгэргэгдэхөөр хараалагданхай. Сомалиин газар дээрэ үнгэргэгдэхэ энэ маневрто американ ба сомали сэрэгүүд хабаадаха байна. Эдэ маневрнуудта газар дээгүүр дабшадаг сэрэгүүдһээ гадна хэдэн авиационно бүлэгүүдтэй далайн-сэрэгэй ехэ хүсэн хабаадуулагдана.

Сэрэгэй эдэ маневрнуудай үнгэргэгдэжэ байһан газарнуудай өөһэдһөөнь хэды холошье һаань, уг зорилгонь нэгэ— революционно тэмсэлээр бэеэ даанхай байдал, экономическа ба политическэ хүгжэлтэ түйлаха гэжэ шиидэһэн, американ империализмын зонхилгодо орохо дурагүй оронуудые сэрэгэй хүсөөр убдэгэлдүүлэн һүрдөөлгэ болоно.

Америкын түбтэ США бэеэ худалдаһан зонхилолгын журамда эсэргүү тэмсэл хэжэ байһан Сальвадорой революционернүүдые дараха ябуулга хэнэ, Никарагуа ба Кубада хардалга гүрдэлгэ хэнэ, тэдэндэ далай дээгүүр хаалта табилгаар заналта хэнэ.

Африкада ба Дүтын
дэжэ байһан маневрнуу
зонхилолгодо орохо дура
Ливидэ эсэргүү
Энээнһээ гадна, эдэ ра
кан сэрэгэй ерээд байл
хэхэ гэһэн зорилго бэел
рикан далайн пехото
энэ регионой нефть бо
на бусад баялигуудта
полициудай дүтэлэн ер
үгэнэ.
Дулдыданги бэшэ гү
дүтэ шадар буу зэбсэг
хадаа тэдэнэй бэеэ даан
байдалда ехэ хохидол ү
Америкын түбтэ. Дүтын
Африкада үнгэргэгдэжэ
кан маневрнууд юу хар
өөһэдһөөнь хэдэн мянга
зарта холо оршодог райо
мын үүргэ дүүргэхэ «т
гын» хүсэнүүдтэ хэрэг
бэлдэнэ.
Календарь дээрэ XX
бэшэ, харин һүүлшын
лэй эхилһээр үни болоо
тондо мартажархёо ха.
эхиндэ империалистнууд
соогоо «томо шиидамаа
лайн эрье шадарай гүрэ
хо политикаяа бэелүүлэ
периалис ба колониаль
жэлгэ бусалтагүйгөөр
Түүхын тиимэ үйлэ хэ
гэнь тэхэрюулхэ гэһэн
һэдэлгэнүүд хэзээдэшье
болёо. Гэбэшье харата
нүүдынь уласхоорондын
далые улам шангадхажа
нэй амгалан тайбан бай
хёолдуулхаар забдана.

Г.

Никарагуа. «Фанатекс» гэжэ Никарагуагай национальна нэхэлгын фабрика ороной текстильнэ промышленностиин эгээл томо предприятинь болодог юм. Нютагай хлопогоор үйлэдбэрилэгдэһэн фабрикын эдлэлнүүдые ороной хүн зон дуратайгаар худалдажа абадаг байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: фабрикын нэгэ цех соо.

ТАСС-ай фотохронико.

ТАСС АПН ХИЛЫН СААНАҺАА

ЭБ НАЙРАМДАЛДА АЮУЛ ТОХЁОЛДУУЛНА

НЬЮ-ЙОРК. Холбоото Штадуудай Ливидэ харша сэрэгэй хорото ябуулганууд тухай асуудалые ООН-ой Аюулгүйн Совет зүбшэн хэлсэжэ дүүргэбэ. Американ эзэрхэг сэрэгэйхид далайн сэрэгэй ехэ хүсэнүүдые Ливиин эрьенүүд тээшэ асараад, тэрээнтэй хүршэ оронуудай газар дээрэ ехэ маневрнуудые эхилээд байһаниинь, тус регионой амгалан тайбан ба аюулгүй байдалда ехэ аюул тохёолдуулна гээд заседани дээрэ үгэ хэлэхэдээ, бүлэглэлдэ хабаададаггүй ба социалис гүрэнүүдэй түлөөлэгшэд онсолон заагаа.

США Латинин Америкэдэхи гүрэнүүдэй хэрэгүүдтэ хамаарна, американ сэрэгүүд Африкада, Дүтын Зүүн зүгтэ, Индиин океанда байлгагдана, гэжэ бидэ харанабди,— гээд Кубын түлөөлэгшэ Н. Гарсиа-Итурбе хэлээ.

Вашингтон гадаадынгаа политикада гол зэбсэг болгон хүсэ хэрэглэнэ гэжэ эдэ ябуулгануудынь дахин батадхана. Ливиие айлгахые оролдоно, бэеэ даанхай гадаадын политическэ хараа шугамһаа арсаха зорилготойгоор Ливиие хашана, харшална гэжэ хэншье арсахагүй.

Ливидэ харша США-гай хорото ябуулганууд өөһэдынь аюулгүй ба бэеэ даанхай байдалда халдаһантай адли юм гэжэ бүлэглэлнүүдтэ хабаададаггүй оронууд сэгнэнэ гээд ООН-ой дэргэдэхи Афганистанай саг үргэлжын түлөөлэгшэ М. Фарид Зариф онсолон заагаа. Вашингтоной зонхилхы политикада сэхэ эсэргүүсэлтэ хэдэг бүлэглэлдэ хабаададаггүй оронуудые американ дай жүрөөдэгшэд айлгахые оролдоно бшуу.

Поляк арадай Ливитэй нэгэн һаналтай байһые ООН-ой дэргэдэхи ПНР-эй саг үргэлжын түлөөлэгшэ В. Наторф батадхаа. США-гай далайн сэрэгэй хүсэнүүдэй корабльнуудые Ливиин эрьенүүдэй дэргэдэ байлгалга, Ливитэй хилэдэг гүрэнүүдэй газар дайда дээрэ «Брайт стар—83» маневрнуудые үнгэргэлгэ хёмороо зүрхишэлдөөнэй политика бэелүүлдэг тухайнь гэршэлнэ.

Тус регионой шахардуу байдалые һуларуулха талаар Аюулгүйн Совет дары түргэн хэмжээнүүдые абаха ёһотой гээд заседани дээрэ үгэ хэлэһэн дийлэнхи олонхи делегадууд хэлээ. Ливиин эрьенүүдэй дэргэдэ США-гай үүдхэжэ байһан эзэрхэг түримхэй ябуулганууд ООН-ой устав соо батадхагдаһан уласхоорондын харилсаануудай нормонуудые бүдүүлигээр эбдэһэн ябадал болоно гэжэ тэдэнэр заана.

АЛИ АЛИНДАНЬ АША ТУҺАТАЙ ХАРИЛСАА ХОЛБООН

БОНН. ФРГ-гэй ба СССР-эй хоорондохи худалдаа наймаанай-экономическа харилсаа холбоон холын хараатай ба али алиндань ашатай туһатай шэнжэтэй юм гээд Баруун Германиин хэрэг ябуулга эрхилэгшэдэй элитэ түлөөлэгшэ, «Дрезднер Банк» гэжэ правлениин (Франкфурт-на-Майне) гэшүүн К. Фон дер Деккен онсолон зааба.

Энергетикын талаар совет-баруун германиин харилсаанууд илангаяа амжалтатайгаар хүгжөөгдэнэ гээд «Ост-вест-Коммерц» журналда толилуулагдаһан статья доторoo тэрэ тэмдэглэнэ. Сибирь—Баруун Европо гэһэн газ дамжуулагдаха сорго хоолой баригдана гээд тэрэ жэшээ болгон харуулна. Баруун Германиин жэжэ ба дундуур хэмжээнэй фирмэнүүдшье иимэ харилсаа холбоондо эдэбхитэйгээр хабаададаг болоһониинь һайшаалтай гээд статья дотор хэлэгдэнэ. Тиигэжэ худалдаа наймаанай-экономическа хоёр талын харилсаа холбоон улам үргэн шэнжэтэй болоно.

СССР-эй ба ФРГ-гэй хоорондохи али алиндань ашатай туһатай харилсаа холбоо үргэдхэлгэдэ «Дрезднер Банк» саашадаашье хубитаяа оруулха юм гээд К. Фон дер Деккен тэмдэглэнэ.

ООН-ой АЮУЛГҮЙН СОВЕДТЭ

НЬЮ-ЙОРК. ООН-ой Аюулгүйн Совет Чадта тохёолдоһон байдалые зүбшэн хэлсэжэ үргэлжэлһөөр.

Чадай дотоодын хэрэгүүдтэ империалис гүрэнүүдэй бүдүүлигээр хамааралгые Бенинэй түлөөлэгшэ С. Согло шүүмжэлбэ. Чадай газар дээрэһээ хариин гүрэнүүдэй сэрэгүүдые гаргаха хэрэгтэй гээд Аюулгүйн Соведые тэрэ уряалаа.

Зарим гүрэнүүд бэеэ даанхай гүрэнэй газар дайдые американ түби дээрэхи империалис шэнэ плацдарм болгохые хүсэнэ гэжэ СССР-эй түлөөлэгшэ Р. С. Овинников Советскэ Союзай хараа шугамые найруулхадаа хэлээ. Чадтахи үйлэ хэрэгүүд тухай асуудалаар Африкан Нэгэдэлэй Эмхиин (ОАЕ) дурадхаһан хараа бодолые Баруунай зарим оронууд убайгүйгөөр хэрэгсээдэггүй байха юм. Чадтахи хэрэгүүдтэ хамаархагүй гээд африкан, ба африкан бүхы бэшэ гүрэнүүдые ОАЕ уряалһан гээд мэдээжэ.

Чадай республикын дотоодын хэрэгүүдтэ империалис гүрэнүүдэй хамааралгые Советскэ Союз эрид шууд буруушаана гээд СССР-эй түлөөлэгшэ үргэлжэлүүлээ. Чадай республикын национальна нэгэдэлдэ, Африкадахи ба бүхы дэлхэй дээрэхи амгалан тайбан байдалай хэрэгтэ хохидол хэхэ хуули буса ябуулгануудые болюулхые Советскэ Союз эрилтэ табина.

ЭЗЭМДЭГШЭДЭЙ ХАТУУ ХАШАЛТА

БЕЙРУТ. (ТАСС). Тель-Авив гээшэ эзэмдэн абтаһан Ливанай газар дайдадаа улам хатуугаар террор хэжэ байгаад, Урда Ливаниие өөрынгөө мэдэлэй газар болгохые хүсэнэ. Абтаһан мэдээсэлнүүдые харахада, үсэглэдэр үүрээр Израилиин сэрэгүүдэй подразделенинүүд Сайда хотын хэдэн кварталнуудта хүнүүдые хүсөөр барижа абаашаһан байна. Тэндэ хэдэн хүнүүд түрмэдэ хаагдаба.

Эдэ эзэмдэгшэдэй зоргоороо хэдэг аашануудта Ливанай хүн зон дураа гутана. Ливанай урда зүгэй хүдэлмэришэдэй болон алба хаагшадай профсоюзуудай федераци эзэрхэг түримхэйшүүлэй хэһэн хүсэрхэлгэнүүдые эрид шангаар шүүмжэлээд, ямаршье гэм зэмэгүй байһан Ливанай граждaнинуудые, федерациин эдэбхитэдые саг дарыдаа Израилиин түрмэнүүдһээ сүлөөдэ гаргахыень эрилтэ табиба.

Ливанай патриодууд Израилиин эзэрхэг түримхэйшүүлдэ сохилто хэжэ үргэлжэлһөөр. Эндэхи эсэргүүсэлтын Ливанска национальна фронтын тунхаглаһан мэдээсэл дотор заагдаһанай ёһоор, Бакка болон Айн-Араб хоёрой хоорондохи дардам харгы дээрэ бүлэг партизануудай табиһан минэһээ Израилиин танк гэмтээгдэбэ. Эсэстэнь Изралиин 3 солдат алагдаһан, хоёрынь шархатуулагдаһан байха юм.

Бекаа голдохи байдал түгшүүритэй зандаа. Ливанда эб найрамдал аршалан сахиха арабууд хоорондын бүридэлдэ ородог Сириин сэрэгүүдэй эзэлжэ байһан Султан-Якуб гэжэ газартахи позицие үсэглэдэр Израилиин сэрэгүүд миномедуудаар, мүн ондоошье буунуудаар буудаһан байха юм. Сириин талынхид харюудань баһал буудаба.

«СПОРТЛОТОГОЙ» ТИРАЖАЙ ДҮНГҮҮД

«Спортлотогой» августын 6-да үнгэргэгдэһэн 32-дохи тиражай дүнгүүдые Спортивна лотерейн главна управлени согсолбо.

«49-һөө 6-ень тааха спортлото». 439.691 билет ороо. Зургаан номер хэншье таабагүй, табан номер (15 карточка) таагшад — 2.476 түхэриг, дүрбэн номер (669 карточка) тааһан хүнүүд — 59 түхэриг, гурбан номер (13.821 карточка) таагшад 4 түхэриг абаха байна.

«36-һаа 5-ень тааха спортлото»: 2.876651 билет ороо. Табан номер (22 карточка) тааһан хүнүүд —7.866 түхэриг, дүрбэн номер (2.699 карточка) таагшад — 117 түхэриг, гурбан номер (75.106 карточка) тааһан хүнүүд 5 түхэриг абаха.

«Спортлотогой» 32-дохи тиражай шүүбэринүүд августын 17-һоо сентябриин 17 болотор түлэгдэхэ.

(ТАСС).

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00— «Время». 9.40— Үглөөнэй гимнастика. 9.55 —Мультфильмнүүд. 10.25— «Мэдээжэ аад, юрэ бусын юумэн». 11.30— «Мишка-артист— үхибүүдтэ фильм. 12.35— Баримтата фильм. 13.05— Шэнэ һонин. (13.10 хүрэтэр). 15.15— Шэнэ һонин. 15.35— —«Сибирь ба Алас Дурна зүгөөр». 16.25— «Шинии ленинскэ библиотекэ». «Залуушуулай холбооной зорилгонууд».' 17.10— «Һурагшадта хилээмэн тухай». 17.40 —П. Сарасате ба Дж. Гершвинэй скрипичнэ бүтээлнүүдые уласхоорондын конкурсын лауреат А. Корсаков гүйсэдхэхэ. 18.15— «Манай корреспондентнүүд хөөрэнэ».

Улаан-Үдэ. 18.45— «Байгал» —мэдээсэлэй программа (буряадаар). 19.15— «Ямба ехэтэй ори ганса анги».

Москва. 19.35— «Мүнөөдэр —түби дэлхэй дээрэ». 20.00— «Хүн ба хуули». 20.30— «Освобождение» гэжэ киноэпопейһээ «Огненная дуга»— уран һайханай фильм. 22.00— «Время», 22.35— СССР-эй арадай артистка Б. Руденкын концерт. 23.20 — «Мүнөөдэр —түби дэлхэй дээрэ». 23.35— Баледэй артистнуудай концерт.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00—Үглөөнэй гимнастика. 9.20— «Одиннадцать надежд»— уран һайханай фильм 10.55— «Юрэ бусын гайхалтай юумэн». 11.20—Эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 11.40— «ПТУ-да ямар мэргэжэлдэ хайшан гэжэ һургана». 12.10—«Француз хэлэн». 12.40—«Расколотое небо» — гурбан серитэй уран һайханай фильм (1-дэхи сери). 13.45— Запорожиин хүгжэмэй училищиин бандуристнуудай ансамбль —Мультфильм
тата фильм.
концерт. 15.3
тинэй ажабай
ажал ябуулг
16.20— Шэнэ

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ, ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23. редактор—2-50-96. приемная—2-54—54. зам. редактора—2-68-08. зам. редактора—2-62-62. отв. секретарь —2-50-52, секретариат—2-66-76. отделы: партийной жизни — 2-34-05 пропаганды—2-56-23 промышленности и строительства—2-61-35. сельского хозяйства—2-64-36. 2-63-86 советского строительства и быта—2-69-58. культуры и школ—2-60-21. 2-57-63 информации—2-60-91, переводов—2-54-93, писем и селькоров—2-67-81, корректорская—2-33-61, выпускающие — 2-35-95. отдел объявлений — 2-65-54.

Республиканская типография Гос
ственного комитета Бурятской АСС
делам издательств, полиграфии и
ной торговли г. Улан-Удэ, ул. Лени
Н-00571. Заказ № 188. Индекс